№ 280 ԿԻՐԱԿԻ, 16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ, 16 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ № 280

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул. № 5
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տէլէֆօն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.
Տպարանի տէլէֆօն № 67.

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 17-ԻՆ
ՏԱԼԻՍ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
կը ներկայացնէ
Առաջին անգամ Շիրվանզադէի նոր պիէս

ՉԱՐ ՈԳԻ

Դրամա 4 արարուածով.

Մասնակցում են. տ. տ. Արմէնեան, Արուսեակ, Գուլազեան, Զարէլ, Ցասմիկ, պ. պ. Աբէլեան, Ալիխանեան, Բերոյեան, Մանուէլեան, Ցարութիւնեան և ուրիշները:

Սկիզբը երեկոյեան ճիշդ ժամը 8-ին:

Տեղերի գները բենեֆիսային են:

ԱԶԴ.—Պատրաստվում է ներկայացնելու համար Շանթի նոր պիէսը՝ «ՀԻՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐ».

Ռեժիսեօր՝ Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆ

աա. 943. 2—2

Շաբաթ, դեկտեմբերի 22-ին
ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
տեղի կունենայ ԵՐԵԿՈՅԹ

„ԿԵԱՆՔԸ ԾՈՎԻ ՅԱՏԱԿՈՒՄ"

Դանիրեճը կը ներկայացնէ ծովի յատակը՝ շուշան-ծաղիկներով, մարջաններով, քարայրով, բիւրեղեայ պալատով, որտեղ կըրգեն մէկ գործողութիւն «Ռուսալկա» օպերայից.

ՄԵԼՕՊԼԱՍՏԻԿԱ, ՄԵԼՕԴԵԿԼԱՄԱՑԻԱ
ԵՒ ԲԱԼԵՏԱՅԻՆ ԶԱՒԵՇՏ

Դանիրեճերում՝ բոլիւական էլէկտրական մանրալուսանկարչական գործիք, վիճակախաղ, պար-շվօ, սազանդար, հրաժշտութիւն՝ զինւորական և լարային

ՊԱՐԵՐ

Սկիզբն է երեկոյեան $9^1/_2$ ժամին:

Դանիրեճը կը զարդարէ նկարիչ պ. Տէր

Բալետը կը ղեկավարէ դերասան Օլգինը:

Մուտքի տոմսն արժէ 2 ր. 50 կ.

Ուսանողներին . . 60 կ.

Ուսուցիչ-վարժուհիներին 1 ր. 10 կ.

Տոմսակները ծախվում են Եփ. Մատուրեանի խանութում Դվորց. փող., իսկ երեկոյթի օրը Թատրոնի կասսայում:

(Ե. Տ.) աա. 949. 3—1

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

նշանակված է կիրակի, դեկտեմբերի 16 ին, առաւօտեան ժամը 11-ին, Ընկերութեան դահլիճում (Արաս-Արաղեան հրապարակ, № 7, սեփ. տուն).

Զրադմունքի առարկաներն են.

1) Ուսուցչական ֆօնդի հրահանգի քննութիւնը և հաստատումը:
2) Կենտրոնի և ճիւղերի 1913 թ. նախահաշիւների քննութիւնը և հաստատումը:
3) Ընթացիկ հարցեր:

(Կ.) աա. 937. 2—2

ԾԽԱԽՈՏ
15 հատը
6 կոպէկ:
Մխախոտա-գործարան
„ՄԻՐ"

Փորձեցէք ծխել „ԱՆԻ"

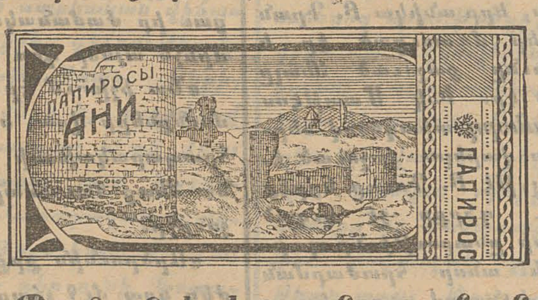

Պահանջեցէք անպայման
ԱՄԵՆ ՏԵՂ:

ԾԽԱԽՈՏ
25 հատը
10 կոպէկ:
Մխախոտա-գործարան
„ՄԻՐ"

(Կ. Հ. ...) աա. 936. 50—2

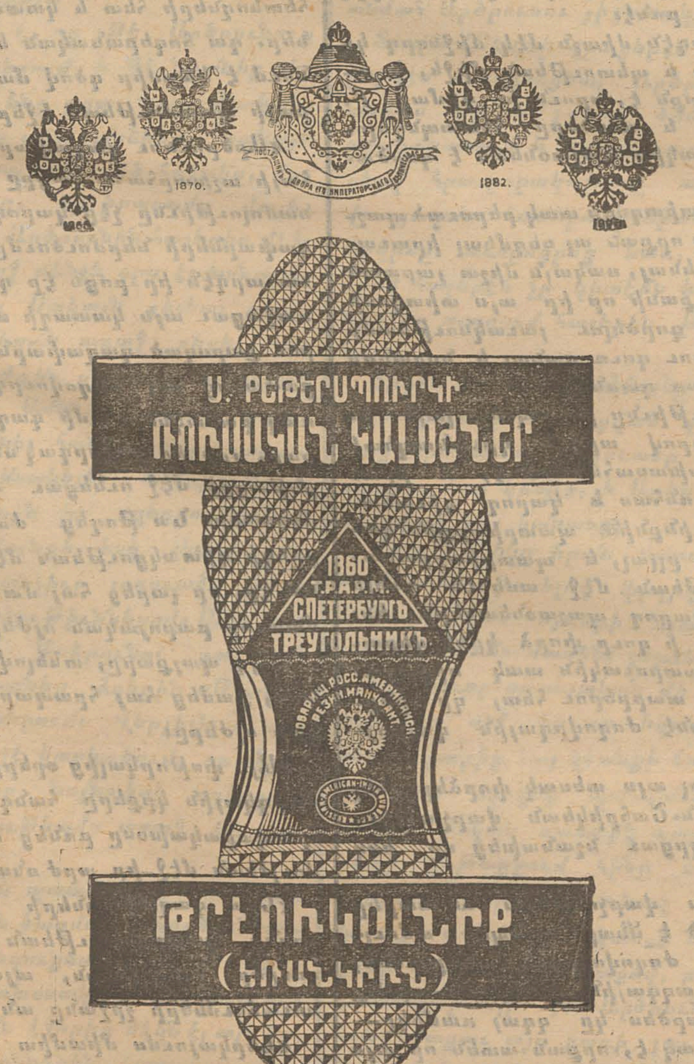

769. 0—19

ԱՅՍՕՐ, կիրակի, դեկտեմբերի 16 ին, երեկոյեան ժամը 8-ին
Կ. Հ. Բարեգործական Ընկերութեան դահլիճում կայանալու է

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆԵՐԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ընկերութեան անդամները իրաւունք ունեն իրանց հետ բերելու իրանց ընտանիքից երկու հոգի:

աա. 947. 1—1

ՌՈՍՍԻԱ
ՊԵՏԱԿԱՆ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՐԱՆՆԵՐԸ

ԿԱՏԱՐՈՒՄ ԵՆ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 25 ռուբլուց մինչև 5000 ր.
ԹՈՇԱԿՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—6 ռուբլուց մինչև 600 ռուբլի.

Ամեն տեսակ ապահովագրութիւններին մասնակից անձերը, որոնք 5 տարի շարունակ ույժի մէջ են, մասնակցում են իւրաքանչիւր տարի բաժանվող զուտ օգուտին:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ծառայողների և բանւորների՝ արտօնեալ պայմաններով:

Մահվան դէմ և միացեալ ապահովագրութիւնները կատարվում են առանց բժշկական վկայութեան:

Տարեկան պրէմիաների գումարը թոյլատրվում է կիսամեայ, քառամեայ և ամսական վճարումներով՝ կանխիկ, կամ թէ խնայողական գրքոյկներից գործ գրելով:

Ապահովագր. պայմանագրի պայմանները և այլ տեղեկութիւններ կարելի է ձրիաբար ստանալ խնայողական գանձարաններից և նոյն գանձարանների Վարչութեան մէջ (Ս. Պետերբուրգ, Ֆօնտանկա, 76):

(M. 163951) 1—1

Էջմիածնի Գէորգեան Հոգեւոր Ճեմարանի Վարչութիւնը

յայտարարում է, որ հանգուցեալ Ա. Ղուկասեանի կտակած գումարի տոկոսով պիտի ուղարկվի արտասահման «հայկական, աստուածաբանական գիտութիւնների մէջ կատարելագործվելու համար» մի հայ լուսաւորչական հոգեւորական (արքեպս, քահանայ կամ կուսակրօն հոգեւորական), կամ հոգեւոր կոչումն ընդունող անձն, որ խոստանում է ծառայել հայ եկեղեցուն և ժողովրդին Կովկասեան շրջանում, Թիւրքիայում կամ Պարսկաստանում:

ա) Ցանկացողները, համաձայն կտակի, անպատճառ պէտք է լինեն Գէորգեան Հոգեւոր Ճեմարանի դասընթացքը:

բ) Խնդրագրի հետ պէտք է ներկայացնեն իրանց աւարտման մրցագրի վաւերացրած պատճէնը:

գ) Ճեմարանի մանկավարժական խորհուրդը նախապատուութիւն կը տայ աստուածաբանութիւն, պատմութիւն, լեզուաբանութիւն, գրականութիւն, երաժշտութիւն և իրաւագիտութիւն (մասնագիտօրէն եկեղեցական իրաւունք) ուսումնասիրել ցանկացողներին:

դ) Որոշված է տարեկան տալ 800 ռուբլի:

Մինչև ... 1913 թ.ի փետրվարի 1-ը Ճեմարանի Վարչութեան հասած խնդիրները միայն քննութեան կառնվեն:

Տեսուչ Ճեմարանի՝ Բագրատ վարդապետ

(Հ. Կ.) աա. 920. 3—3

ԿՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Ռտիշչեվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.

Ընդունելութիւն թէ կանացի և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժական կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից), վաղօրօք գրվելու պայմանով:

Ընդունելութիւն կանացի, ներքին և մանկական հիւանդութիւն ունեցող երթեկ հիւանդների, ամեն օր՝ ցեր. ժամը 11-ից մինչև 12-ը:

Ընդունելութիւն պրօֆ. Մ. Ս. Սուբբոտինի կողմից՝ վիրաբուժ. կարիք ունեցող հիւանդների, վաղօրօք գրվելու պայմանով, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ցեր. ժամը 1—2-ը:

Հիւանդանոցի բժիշկները

Ա. Ա. Ցալութինեան, Ն. Ն. Վեսելօվզօրօվ, Վ. Ա. Զակրժեվսկի, Ի. Գ. Կալամկարեան, Ա. Ա. Նօվիցկիյ, Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան, Ն. Զ. Ումիկեան, Ա. Ր. Ֆիշէր, Ս. Պ. Շահպարոնեանց. Կոնսուլտանտ՝ պրօֆեսօր Մ. Ս. Սուբբոտին:

(Հ. Կ.) աա. 797. 100—15

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Օգնական Prof. Posner-ի

Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բերլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրօֆ. Պօզների կլինիկայի մէջ: Տալիս է նաև խորհուրդներ միւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ:

Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.

(Կ.) աա. 830. 0—2

ԲԺԻՇԿ

Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ:

Պրօֆ. Mathieu-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում:

Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11-ը; (երեկ. ժ. 5—7-ը:

Միխայլովսկի պր. 86, տէլէֆ. № 576.

(Ե.Ն.Կ.) աա. 179. 100—68

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Գ. ԿԵՕՆՋԵԱՆ

Ընդունում է ատամի և բերանի հիւանդութիւն ունեցողներ, ...մբ, արհեստական ատամներ, ատամի հեռացում, (առանց ցաւի):

Ընդունելութիւն 9—2-ը առաւ., 4—7-ը երեկ.

Անկիւն Արաս-Արաղեան հրապարակի և Լէրմօնտօվսկայա փողոցի, № 1.

(Ե.Հ.Կ.) աա. 849. 100—11

КОНЦЕРТНЫЙ ЗАЛЪ АРТИСТИЧ. О—ВА

20 и 21 декабря состоятся

ЛЕКЦІИ

Бывшаго товарища предсѣдателя 1-ой Государственной Думы

СПБ. ПРОФЕССОРА

Психо-Неврологическаго Института

Николая Андреевича
ГРЕДЕСКУЛА

Въ четвергъ 20 декабря первая лекція:

Національный вопросъ
на Западѣ и въ Россіи.

Пятница 21 декабря послѣдняя лекція:

ИНТЕЛЛИГЕНЦІЯ
въ общественной жизни.

Начало лекціи 8 ч. вечера.

Билеты ежедневно продаются въ швейцарской клуба Артист. О-ва (входъ съ Головинскаго черезъ ворота), отъ 10 до 2-хъ дня и от 5 до 8 вечера.

Отвѣтсв. распорядитель М. А. МЕКЛЕРЪ

952. 2—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
«Աղբիւր-Տարազի» հրատարակութեամբ

ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ

(Մահվան 20-ամեակի առիթով)

Թռուցիկ կենսագրութիւն, կեանքի և մահվան նշանաւոր մոմենտների նկարագրութիւնով, պճնազարդված նրա բազմաթիւ պատկերներով:

ԳԻՆԸ 30 Կ.

25 հատը 7 ր., 100 ը 25 ր.

Վերադիր վճարով պատուէրներ չեն կատարվում:

Դիմել՝ ТИФЛИСЪ, БЮРО ПЕЧАТИ. Головинскій пр. 41.

(Կ.Հ.Ու.) աա. 26. 4—2

Լոյս տեսաւ
Բժշ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑԻ
6-րդ տպագրված աշխատութիւնը

ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼԵՕԶ

ԵՒ ՆՐԱ ԴԷՄ ԿՌՈՒԵԼՈՒ
ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐ:

Վաճառվում է Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառների մօտ. Գինն է 30 կոպ. Գրավաճառողներին 25% զեղչ: Դիմել հեղինակին՝ Բէհբուտովսկայա փողոց № 23.

(Օ.Վ.) աա. 908. 5—4

Բերլինի համալսարանի
ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

Ներքին հիւանդութիւններ՝ առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի:
Բժշկութիւն նաև տուբերկուլինով, ՌԷՆՏԳԷՆԻ ճառագայթներով և էլէկտրականութեամբ:

Ընդունելութիւնը ամեն օր, ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:
Սօլօլակ, Բէհբութեան փող. № 23 (անկիւն Դաւթօվսկայա): Հեռախօս 7—92.

(Ա.Օ.) աա. 699. 100—70

ԲԺԻՇԿ

Յ. Մելիք-Նուբարեան

Ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ, առանձնապէս թոքերի:

Թոքախտի բժշկութիւնը տուբերկուլիններով և պնեվմատօրակսով:

Ընդունելութիւնը ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆՈՒՄ

Ամեն օր (առաւօտեան 12—1 ժ. (երեկոյեան 5—7 ժ.

Սօլօլակ, Ռտիշչեվսկայա 10 (Լերմօնտօվսկ. դեղատան դիմացը):

(Ե. Ն. Կ.) աա. 746. 100—32

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ *)

Մի քանի օրից յետոյ, դեկտեմբերի 19-ին, լրանում է 20-ամեակը այն տխրագին օրի, երբ «Մշակի» հիմնադիր Գրիգոր Արծրունին վաղաժամ վախճանվեց իր մտաւոր ույժերի կարողութեան հասուն և ուժեղ շրջանում:

Նրա մահը ողբաց հայ ժողովուրդը առատ արտասուքներով:

Վերյիշենք նրա գրական-հասարակական դէմքը իր բնորոշ գծերով

Գրիգոր Արծրունին հանդէս եկաւ նախ և առաջ իբրև վերանորոգչական ... մեր իրականութեանը որոշ սկզբունքներով, որոշ գաղափարական պահանջներով և ձեւակերպած կեանքի բարեփոխութեան խնդիրների քննութեան և լուծման:

Նա ներկայացաւ մեր մէջ իբրև եւրոպացի, համակված եւրոպական լուսաւորութեան գաղափարներով, և բերեց գործադրելու մեր երկրում այն ճշմարտութիւնները, որոնք անցել էին զարգացող քաղաքակիրթ մարդկութեան առաջխաղացման բովքով:

Գալով մեր երկիրը և սկսելով գործել մեր ժողովրդի մէջ՝ նա բնականաբար վերաքննութեան ենթարկեց մեր իրականութիւնը, մեր ազգային կեանքի գործօնները, ստուգելու թէ ինչ կայ նրանց մէջ դեռ ևս կենսունակ և թէ ինչ կարելի էր սպասել նրանցից: Այդ վերաքննութիւնը մի խոշոր անդամահատական գործողութիւն էր, որ կատարվում էր հրապարակօրէն, շարժելով հետաքրքրութիւն, առաջ բերելով յուզմունքներ, շարժումներ:

Ինչ էր հայ կեանքը իր ամբողջութեամբ և իր մասնաւոր արտայայտութեամբ. ինչ էր ընտանիքը, ինչ էր անհատը, ինչ էին համայնքը, դասակարգերը, եկեղեցին, դպրոցը:

Այդ բոլոր հարցերը պատասխան էին պահանջում: Վերաքննութիւնը կատարվում էր ընդարձակ ծաւալով, զինված ղեկավարող վեհ սկզբունքներով:

Վերաքննութիւնը շատ շուտ պարզեց մեր իրականութեան սարսափելի վիճակը, կեանքի ճնշված և ճահճացած լինելը, միւս կողմից պարզվեց նոր փրկարար գաղափարների բացակայութիւնը կեանքի մէջ:

Եւ ահա հնչեց ազատագրութեան կոչը, մարդկային անձի և մտքի ազատ զարգացման քարոզը:

Ազատագրութիւն անհատի հասարակութեան մէջ, ազատագրութիւն կնոջ, երիտասարդութեան, ընտանիքի, ազատագրութիւն մտքի, խօսքի, լեզուի, ազատագրութիւն խղճի, ազատագրութիւն համայնքի, ժողովրդական մասսաների:

Իւրաքանչիւրը այդ ազատագրական մօմենտներից երկար տարիներ են պահանջել իրանց պաշտպանութեան համար, ծանր մաքառումների շրջաններ են անցել դասերի, զրպարտութիւնների, հալածանքների և զրկանք-

*) Ներկայ յօդուածը համառօտութիւնն է այն բանախօսութեան, որ արեց Ըլ. Քալանթար, ուրբաթ, դեկտ. 14-ին, Դր.-Դեղագիտական Սալօնում:

ների ցաւերն են տարել՝ մինչև նրանք դարձել են նորագոյն գիտակցութեան սեփականութիւն և մարմնացել են կեանքի մէջ մի որոշ աստիճան։

Զուգընթաց առաջ էր տարվում և հասարակական գործունէութեան գաղափարը, որի խոշորագոյն արտայայտութիւններից մէկն էր համերաշխութեան և գործակցութեան հրաւիրել հայ լուսաւորչականին, հայ կաթոլիկին, հայ բողոքականին և նոյնիսկ հայ մահմեդականին ընդհանուր կուլտուրական և քաղաքացիական կեանքի համար։

Այդ ընդարձակ գործունէութեան մէջ վճռական դեր էր յատկացվում հասարակական գործողի անձնաւորութեան, նրա մտաւոր պատրաստութեան, նրա գաղափարական անձնուիրութեան, նրա պատրաստականութեան՝ կատարելու որոշ սկզբունքների առաքելութիւն կեանքի մէջ։ Իւրաքանչիւրը հրաւիրվում էր գաղափարներ և իդէալներ իրագործելու կեանքի մէջ։

Պէտք էր զգացվում նոր քաղաքակրթական և կուլտուրական գործոններ։

Եկեղեցին այլ ևս անկարող էր նախկին իր գերակշռող ծաւալը պահպանել ժողովրդական ազդեցութեան շրջանում։ Նրա համար յատկացվում էր իր բաժինը։ Ասպարէզ էին մտնում մամուլը, գրականութիւնը, գեղարուեստը, թատրոնը, ընկերութիւնները և հասարակական հիմնարկութիւնները։

Ժողովրդի բոլոր խաւերը հրաւիրվում էին գործելու փոխադարձ համերաշխութեամբ, սեղմ և խիտ շարքերով։ Եւ հանդէս էր բերվում ժողովրդական ներկայացուցչութեան, ընտրական սկզբունքի անխախտելիութեան պահանջները։

Ընտրական քուէն ազատ, անվտանգ, ընտրական քուէն իբրև հիմք ներկայացուցչութեան — սկզբունքներ էին, որոնց համար շատ նիզակներ ընդհարվեցին։

Գր. Արծրունու գործունէութեան ամենախոշոր մասերից մէկն էր ազատագրութեան այն մեծ գործը, որ նա կատարեց Թիւրքահայ եղբայրների կեանքի բարւոքման համար։ Դա ընդարձակ և խոր հետևանքներ առաջ բերող մի գործ էր, որը ինքն ըստ ինքեան կարող է մեծ և երկար բացատրութիւնների առարկայ և առիթ լինել։

Մենք ընդգծեցինք մի քանի հիմնական սիւներ, որոնց վրա հիմնված էր Գր. Արծրունու հրապարակախօսութիւ[illegible]պով, հանդէս բերելով բարեշրջման մի շարք բեղմնաւոր արդիւնքներ։

Արծրունին հաւատում էր առաջադիմութեան յաղթանակներին։ Եւ նա քարոզում էր անընդհատ առաջադիմութիւն։ Մի նուաճում ոգևորում էր երկրորդ նուաճումի համար, երկրորդը երրորդի, չորրորդի համար, և այդպէս անվերջ։

Այն յաղթանակները, որ տարաւ նրա սկսած վեհ և բեղուն գործը, ոգևորութիւն են ներշնչում յաջորդներին՝ գործելու և առաջ գնալու վստահ քայլերով, հաւատալով որ մաքուր և սրբազան սկզբունքների վրա հիմնված գաղափարական գործը կը տանի իր յաղթանակը և որ խոչընդոտներն ու աննպաստ հանգամանքները երբէք չը պէտք է վհատեցնեն ոչ ոքի։ Փրկաբար գաղափարները կանցնեն բոլոր արգելքների միջով և անելով նուաճում նուաճումների ետևից՝ կը հասնեն լուսապայծառ հետևանքների ժողովրդի օգտի և բարգաւաճման համար։

Ա. Քալանթար

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Թիւրքաց մինիստրների խորհուրդը վճռեց նոտա ուղարկել մեծ պետութիւններին այն մասին, որ Բ. Դուռը նշանակել է մասնաժողով երեք մահմեդականից, երկու հայից և մի քաղդէացուց հաւասար լիազօրութիւններով։ Հայաստանի չորս վիլայէթներում բարենորոգումներ մտցնելու համար։ Նրանց լիազօրութիւնների ժամանակը հինգ տարով է։ Մասնաժողովը յարաբերութիւն է պահպանում անմիջապէս մինիստրների խորհրդի հետ։

Լուրերի համաձայն Հայաստանում ոստիկանութիւն կազմակերպելու համար Բ. Դուռը հրաւիրվելու է անգլիացի օֆիցերների։

Քեամիլ-փաշան գտաւ, որ բարենորոգումները Անատոլիայում անհրաժեշտ են, սակայն դրա համար հարկաւոր են փող և հանգստութիւն։

Կ. Պոլիս եկած քիւրդ խաները յայտնեցին Բ. Դրան, որ Քիւրդստանին պէտք է աւտոնոմիա տրվի։ Քեամիլ-փաշան խնդրեց նրանց շնորհակալութիւն յայտնել քիւրդերին հայրենիքին հաւատարիմ լինելու համար։

Կ. Պոլսի ազգային խորհուրդը ուղարկում է Պետերբուրգ, Պարիզ և Լոնդոն մի պատգամաւորութիւն, բաղկացած նախկին պատրիարք Օրմանեանից, Իսահակ եպիսկոպոսից, Բերլինի կոնգրէսի պատգամաւոր Մինաս Չերազից, Պօղոս-փաշայից և հրապարակախօս Ահարոնեանից։ Նրանք ներկայացնելու են յուշագիր հայկական հարցի մասին, խնդրելով աւտոնոմիա Հայաստանի համար։

Մակեդոնիայից փախած և յետոյ Անատոլիա ուղարկված մահմեդականները բնակեցված են հայկական հողերի վրա։ Պատրիարք Արշարունին Բ. Դրանը բողոքեց դրա դէմ, ցոյց տալով որ կան ազատ արքունի հողաբաժիններ։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

14 դեկտեմբերի

Սոֆիա.—Մի խումբ պատգամաւորներ շնորհակալական հեռագիր ուղարկեցին Պուանկարէին պարլամենտում «Բալկանները՝ բալկանեան ժողովուրդների համար» դէվիզը պաշտպանելուն համար։

Մակեդոնիայի նոր նշանակված նահանգապետ գեն. Վոլկովը դիմեց ազգաբնակութեանը հետևեալ կոչով. «Բարձրագոյն հրամանով նշանակվելով Մակեդոնիայի նահանգապետ, ես ստանձնում եմ իմ պարտականութիւնները կատարելու։ Ցայտարարում եմ ազգաբնակութեանը բուլղարների թագաւորի ցանկութիւնը, որպէսզի ազատագրված երկրում բոլոր հպատակները առանց կրօնի, ազգի և կարողութեան խտրութեան վայելեն բոլոր իրաւունքներն ու արտօնութիւնները, իբրև բուլղարական թագաւորութեան հաւատարիմ հպատակներ։ Պատուիրում եմ բոլոր զօրականներին, դատական և վարչական իշխանութիւններին պաշտպանել բնակիչների պատիւն ու ստացուածքը, թոյլ չը տալ ոչ մի կամայականութիւն։ Հրոսակախմբեր չը պէտք է գոյութիւն ունենան. երևալու դէպքում նրանք պէտք է զինաթափ լինեն։ Բոլոր պաշտօնական անձինք պէտք է պաշտպանեն իրաւական կարգ ու կանոնը և զգալ տան ազգաբնակութեանը այն ազատութեան բոլոր բարիքները, որ տուին քաջ բուլղարական զօրքը և դաշնակիցների զօրքերը»։

Բուլղարական հեռ. գործակալութիւնը լիազօրված է հերքելու այն տեղեկութիւնը, թէ գեն. Սավովը եկել է Կ. Պոլիս և խորհրդակցութիւններ է ունեցել Քեամիլ-փաշայի հետ հաշտութիւն կնքելու մասին։ Տեղեկութիւնը ինտրիգա է, որովհետև բուլղարական կառավարութիւնը ոչ մի մասնաւոր գաղտնի բանակցութիւններ չէ վարում Թիւրքիայի հետ։

Աթէնք.—Սալոնիկի մահմեդական համայնքը թագաւորին մի ուղերձ ուղարկեց, յայտնելով հպատակութիւն և պատրաստակամութիւն՝ ապրելու յունական օրէնքների հովանաւորութեան ներքոյ։

Բէլգրադ.—Սերբերը ձմերելու համար ուղարկեցին մի բատալիօն Սալոնիկ և մի հետևակ գունդ Էլբասան։

Լոնդոն.—«Դէյլի Տել.» ի Կ. Պոլսի թղթակիցը հաղորդում է Թիւրքիայի հակաառաջարկութիւնների բովանդակութիւնը. սահմանը անցնում է Սարօսից՝ Սև ծովի վրա՝ ներկայ թիւրք-բուլղարական սահմանագլխից ոչ հեռու. Ադրիանուպոլիսը մնում է թիւրքերին. Մակեդոնիան հանդերձ Սալոնիկով ստանում է աւտոնոմիա թիւրքական գերիշխանութեան տակ. Բուլղարիային տրվում է նաւահանգիստ Եգէյեան ծովում նոյն պայմաններում, ինչպէս Սերբիան է ստանալու նաւահանգիստ Ադրիատիկ ծովում. պատերազմական տուգանք վճարելուց Թիւրքիան հրաժարվում է։ Այս պայմանները նման են երեք շաբաթ առաջ Նորատունկեանի արած յայտարարութեանը։

Պ. Հ. Գ. թղթակիցը հաղորդում է, որ թիւրքական առաջարկութիւնները, ինչպէս և դաշնակիցների առաջարկութիւնները հանդիսանում են լոկ բազաներ (պատուանդան) բանակցութիւններ վարելու համար, որոնց հետևանքում Ադրիանուպոլիսը մնալու է վիճելի կէտ։

Ռէյտէրի գործակալութիւնը տեղեկացաւ, որ լրագրական լուրերը թիւրքական հակաառաջարկութիւնների մասին զարմանք պատճառեցին բալկանեան պատգամաւորներին։ Ընդհանուրի կարծիքով՝ չէ կարելի դրանց լրջօրէն քննել։

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

14 դեկտեմբերի

Պետերբուրգ (Պաշտօնական).—Բարձրագոյն անուանական հրաման կառավարիչ սենատին. «Պետական Հիմնական Օրէնքների 99-րդ յօդուածի հիման վրա հրամայում ենք Պետական Դումայի զբաղմունքները ընդհատել այս դեկտ. 15-ին և վերսկսել 1913 թւի յունվարի 20-ին։ Կառավարիչ սենատը չի յապաղի ի կատարումն այս հրամանի պատշաճը տնօրինելու»։

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական ձեռքով մակագրված է՝ «ՆԻԿՈԼԱՅ»

Ցարսկոյէ Սելօ, 7 դեկտ. 1912 թ.։

Ճշդեց մինիստրների խորհրդի նախագահ ստատս-սեկրետար Կոկովցեվ։

Կիէվ.—Պաշտօնական բաժանմունքի նախկին կառավարիչ Կուլեաբկօն մեղաւոր ճանաչվեց դատաստանական պալատից դրամները անփոյթ պահելու և առանց շահախնդրական նպատակով ծառայական խարդախութեան մէջ, որի հետևանք եղաւ այն 8000 րուբլու վատնումը, որ եղաւ անցեալ տարի օգոստոսեան հանդէսներին պահնորդական նպատակների համար յատկացված 40.000 րուբլուց, և դատապարտվեց 16 ամսով բանտարկութեան առանց իրաւազրկման։ Վատնումը ներքվեց։

Մոսկվա.—Բժիշկների Պիրոգովեան ընկերութիւնը Սոֆիայից առաջարկութիւն ստացաւ Բուլղարիա ուղարկել 85 բակտերիոլոգ բժիշկներ։

Պարիզ.—Մի քանի օր առաջ մեծ խմբով սենատորներ և հանրապետական պատգամաւորներ դիմեցին Պուանկարէին խնդրելով դնել իր թեկնածութիւնը հանրապետութեան նախագահի պաշտօնի համար։ Դեկտ. 13-ին Պուանկարէն պատասխանեց, որ առաջարկը ընդունում է։

«Էխօ-դէ-Պարի» լրագիրը գրում է, թէ տեսնելով որ Պուանկարէն համաձայնել է քուէարկվել հանրապետութեան նախագահութեան համար, Ռիբօն, Դէշանէլը և Դիւբոստը նոյնպէս ցանկութիւն են յայտնել դնել իրանց թեկնածութիւնը։

Մօզադօր.—Բրիւլարի զօրամասը ազատեց Մասսուտիէի զօրամասին։ Զօրքերը պէտք է ունենային մի քանի կատաղի կռիւներ։ Կազբի մօտերքը դիակների լեռներ են։ Ֆրանսիացիներից սպանվեցին 10, վիրաւորվեցին 30։

Տոկիօ.—Կայսրը հանդիսով բացեց պարլամենտը։ Գահական ճառում ասված է, թէ անսասան է անգլօ-եապոնական դաշնակցութիւնը և ամրապնդվում են բարեկամական յարաբերութիւնները մեծ պետութիւնների հետ։

Մուկդէն.—Պաշտօնապէս հաստատվում է միապետական պրօպագանդայի աջողութիւնը Մանջուրիայում։ Մանջուրական թագաւորութիւնը վերականգնելու միտքը համակրանք է գտնում ոչ միայն մանջուրների, այլ և չինական պահպանողական շրջանների մէջ, որոնք հիասթափվել են նոր պետական կազմից և յոգնել անվերջ երկպառակութիւններից, նաև զօրքերի մէջ։ Մտադրութիւն կայ ապստամբութիւնը սկսել միաժամանակ Մանջուրիայի մի քանի կէտերում։ Պեկինի կառավարութիւնը պատուիրագրեց ձեռք առնել կտրուկ միջոցներ ձերբակալելու միապետականների պարագլուխներին և վերջ դնելու շարժմանը։ Նացիոնալիստական մամուլը այդ շարժման աջողութիւնը վերագրում է Եապոնիայի աջակցութեան։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

Խորհրդականի խնդիր

Կ. Պոլիս, 1 դեկտեմբերի

Այս շաբթու ազգային շրջանակի մէջ խորին յուզում առաջ բերաւ խառն Ժողովի մէկ որոշումը, որով ժամանակէ մը ի վեր մոռցուած՝ պատրիարքարանի վերակազմութեան խնդիրն ձեռք առնելով՝ կուզէր այդ վերակազմութեան առթիւ խորհրդականի անունով պաշտօնեայ մը կարգել պատրիարքի մօտ, անոր պաշտօն տալով պատրիարքին ուղղուած նամակները բանալու, Բ. Դրան հետ յարաբերութեան մըտնելու և այլն։

Այս կերպով պատրիարքի պաշտօնը կուզէր երկուքի բաժնել և անոր աշխարհականացման նպաստել անուղղակի կերպով, առանց հաճոյք պատճառելու համար ծայրայեղ տարրերու, որոնք նոյն փափագը շատոնց կը տածէին։

Այս որոշումը յուզում պատճառելու բնոյթ ունէր, վասնզի պատրիարքին խորհրդական մը կարգելու ձևին տակ դաշնակցականները պատրիարքարանի վարչութիւնը կուզէին իրենց ձեռքերուն մէջ առնել։

Ասոր համար լրագրութեան մէջ պայքար մը սկսաւ «Բիւզանդիոն» հրատարակեց բուռն ու յարձակողական յօդուած մը, որ առաջ բերաւ մեծ տպաւորութիւն։

Վարչական շրջանակները, իրենց դէմ տեսնուած հոսանքը կասեցնելու համար, անմիջապէս որոշեցին մտքերը հանդարտեցնող յայտարարութիւն մը հանել և երէկ պաշտօնապէս հրատարակեցին հետևեալ յայտարարութիւնը.

«Ազգային կեդրոնական վարչութեան խառն Ժողովին որոշումով կը ծանուցուի, թէ նախորդ վարչութիւնը պատրաստած էր ասկէ առաջ ազգ. պատրիարքարանի պաշտօնէութեան յատուկ և 62 յօդուածէ բաղկացեալ կանոնագրի ծրագիր մը, որուն մինչև 35 րդ յօդուածը քննուելով ընդունուած էին և մէկ քանի կէտերը վերապահեալ կը մնային։ Արդի վարչութեան խառն ժողովը, նկատելով որ սոյն ծրագրին քննութիւնը իր նախորդին օրով աւարտած ու կատարելագործուած չէ, որոշեց վերստին քննել զայն, առաջին յօդուածէն ըսկսեալ. վերջին նիստին մէջ ձեռնարկուեցաւ այդ աշխատութեան և մինչև 6-րդ յօդուածը խնամով քննուելով ընդունուեցան Ա., Բ., Գ. գլուխները։

«Բ. գլուխով նախատեսուած և սահմանուած պաշտօնն է՝ ազգ. պատրիարքարանի խորհրդականութիւնը, և ոչ թէ «պատրիարքի խորհրդականութիւնը», որ տեղի տուած է այլևայլ մեկնութիւններու։ Խորհրդականը պատասխանատու պիտի ըլլայ պատրիարքարանի գործառնութեանց, և միանգամայն վերին հսկողը բոլոր դիւանատանց. պիտի բանայ հասած գիրերը և սրբազան պատրիարքին մակագրութեամբ պիտի յանձնէ պատկանեալ ժողովներուն, խորհուրդներուն կամ դիւանատուներուն, ինչպէս նաև ուսումնասիրելով իրեն յանձնուած խնդիրները՝ պիտի տեղեկագրէ սրբ. պատրիարքին, որուն պիտի ընկերանայ ի հարկին պաշտօնական այցելութեանց միջոցին, պիտի կատարէ նաև կարևոր դիմումները Բ. Դրան և ուրիշ պաշտօնատանց մօտ, ընթացիկ գործերու հետապնդումները թողլով գործակատարին։ Պատրիարքարանի խորհրդականը նոյնպէս հետապնդելով ժողովներու և խորհուրդներու որոշմանց անթերի գործադրութիւնը՝ շարունակ տեղեկութիւն պիտի տայ սրբազան պատրիարքին և վարչութեան։

«Արդ՝ այս պայմաններով խորհրդական պաշտօն մը հաստատելը որքան օգտակար՝ նոյնքան ալ ազգ. սահմանադրութեան ոգւոյն հետ հաշտ ու համաձայն ըլլալով, տեղի չկայ տարաձայնութեանց, ըստ որում ազգ. վարչութեան անդամները պատրիարքի խորհրդականները չեն, այլ Թիւրքիոյ հայոց ներքին գործերը տնօրինող ազգ. իշխանութեան անդամները»։

Այս յայտարարութեամբ վարչութիւնը կուզէր կացութիւնը փրկել, սակայն այս յայտարարութիւնը ոչինչ կըսէր։

Տրուած այս բացատրութիւններն աւելի ուրացումներ են։

Վարչութիւնը կուզէ ասով խորհրդական անունով մկրտած պաշտօնեային տուած իրաւասութիւններուն սահմանը տալ և զայն պարզ օրէնսգէտ-խորհրդականի կամ պարզապէս պատրիարքարանի փաստաբանի դիրքին վերածել, և կամ առաջին գործակատարի արդէն գոյութիւն ունեցող պաշտօնեային դիրքին իջեցնել։ Սակայն ինչ է սա խորհրդական տիտղոսը։ Ապագայ վէճերու առիթ մը ընծայելու համար արդեօք։

Խորհրդականի պաշտօնը ասկէ առաջ գոյութիւն ունեցած էր ազգային շրջանակի մէջ։ Ներսէս պատրիարքի ատեն Սիմոն եպ. Սէֆերեան և Խորէն եպ. Մխիթարեան խորհրդական տիտղոսով գործակցած են օրուան պատրիարքին, երբ անիկա Բ. Դրան բողոք-հրաժարականներ մատուցած էր և դէթ ի պաշտօնէ տունը քաշուած մնալը հարկեցուցիչ դարձած էր։ Իսկ Մատթէոս եպ. Իզմիրլեան փոխանորդ տիտղոսով ներքին ընթացիկ գործեր վարելու կոչուած է. սակայն պէտք է յիշել, թէ Բ. Դուռը երբէք այս պաշտօնեաներու դիրքը չէ ուզած ճանչնալ և Իզմիրլեանի ընտրութիւնը պարզապէս բեկանած և անոր հրաժարման պատճառ եղած է, չճանչնալով անոր դիրքը։

Ազգային ժողովը ճանչնալով իր սխալը՝ այլևս նոր փորձ մը չէ ըրած փոխանորդ մը կարգելու։

Հիմա աշխարհական խորհրդականին հանդէպ Բ. Դուռը ով կապահովէ թէ ուրիշ դիրք մը պիտի բռնէ։

Բ. Դուռը արդէն միայն մէկ միջնորդ կը ճանչնայ ազգին և պետութեան միջև, և անիկա պատրիարքն է, որուն ի դիմաց Բ. Դուռ երթալու և գործերը հետապնդելու պաշտօնով աջակից պաշտօնեան է գործակատարը։

Խորհրդական տիտղոսի տակ բերուած պաշտօնէութիւն մը որքան ալ սեղմեալ իրաւասութիւններ ունենայ, սակայն միշտ յարատև վտանգ մըն է, քանի որ իր այս տիտղոսի լայն առումը գործելու յաւակնութեամբ կրնայ աղէտներու դուռ բանալ և նորանոր վէճերու պատճառ դառնալ։

Սահմանադրութիւնը բաւական լայն իրաւասութիւններով արդէն դիւանապետի մը պաշտօնը նախատեսած է, և իրաւ ալ ազդեցիկ, ձեռնհաս և կարող դիւանապետ մը կրնայ ինքնին պատրիարքին կարող աջակից մը ըլլալ, և պատրիարքարանի պաշտօնէութեան մէջ ամենէն աւելի պակաս բանը կարող պաշտօնեաներն են։

Վարչութիւնը ի զուր փորձ կընէ վերակազմութեան պատրուակին տակ սիրաբանելու ծայրայեղ տարրերու հետ, զի ինքզինքը պիտի գտնէ ժողովրդային զայրոյթին առջև։

Ասկէ առաջ ալ այս տեսակ փորձեր ընել ուզեց Գարայեան-Շահրիկեան վարչութիւնը, սակայն չկրցաւ նշանախեց մը իսկ փոխել։

Հիմա ալ այս վարչութեան ձեռնարկը դատապարտուած է մնալ նոյնպէս ամուլ, վասնզի անիկա ժողովուրդին զգացումին, բուն և հայոց ազգային շահերուն—որոնց բնազդաբար կարծես կը զգայ ամէնքը—ուղղակի հակառակ է, որքան ատեն որ այս երկրին գերագոյն իշխանութիւնը խալիֆայութիւն մըն է։

Շաւայլ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

(Գրական-Գեղարուեստական Սալօնում)

Գրական-Գեղարուեստական Սալօնի վերջին երեկոյթը նուիրված էր Գրիգոր Արծրունու մահվան 20-ամեակի առիթով։

Ուրբաթ, դեկտ. 14-ին, երեկոյեան ժ. 9-ի մօտերը, երբ Սալօնը լի էր Թիֆլիսի հայ ազգաբնակութեան տարբեր խաւերի, նաև թիւրքահայերի ներկայացուցիչներով — երկսեռ—Տ. Նազարեան դիմելով Ցովհ. Սպէնդիարեանին՝ խնդրում է նախագահել այդ օրվայ երեկոյթին։

Խորհրդաւոր լռութեան մէջ Սպէնդիարեան գրաւում է ատենապետի աթոռը և արտասանում է հետևեալ ճառը.

«5 օրից յետոյ կը լրանայ Գր. Արծրունու մահվան 20-ամեայ տարելիցը։

«Թէպէտ այդ ժամանակաշրջանում կեանքը առաջ գնաց, ստեղծելով նոր պահանջներ, ձգտումներ և գաղափարական հոսանքներ, բայց և այնպէս Արծրունու քարոզած մտքերի թարմութիւնը տակաւին այնչափ շօշափելի է, որ ինքը հրապարակախօսը դեռ չէ կորցրել իր հմայքը և ներկայ ժամանակակից սերնդի համար։

«Հայ հրապարակախօսութեան մէջ Գր. Արծրունին կը մնայ անմահ։ Բայց մենք մեղանչած կը լինէինք պատմական փաստերի դէմ, եթէ պնդէինք, որ նա էր առաջին առաքեալը այդ ասպարէզի վրա։ Գր. Արծրունին ինքը չէր ժխտում, որ նա Ստ. Նազարեանի հետևողն է, նրա առաջադրած մտքերի և քարոզների շարունակողը։ Եւ իրօք՝ Ստ. Նազարեանի, Միքայէլ Նալբանդեանի և «Հիւսիսափայլի» շուրջը խմբված գրական և հրապարակախօսական ոյժերի ազդեցութիւնը Արծրունու վրա անժխտելի է։

«Բայց Գր. Արծրունին իր նախորդներից աւելի առաջ գնաց և աւելի ուժեղ, հրաբուխային թափով կատարեց իր վեհ հրապարակախօսական պաշտօնէութիւնը. և մինչ Ստ. Նազարեանի ձայնը հնչվում էր հեռու հիւսիսից, համնելով հայ ժողովրդի մի շատ չնչին մասի ականջին, այն մասի, որ հայ մտաւորականութիւնն էր կազմում և հետեւում հայ գրականութեան, Գր. Արծրունին ապրելով և գործելով ռուսահայերի կենտրոնում՝ աւելի ուժեղ ազդեցութիւն ունեցաւ ժողովրդի լայն ու ստուար խաւերի վրա։

«Գր. Արծրունին, իբրև հրապարակախօս, աւելի պատրաստված էր հայ միտքը առաջնորդելու, քան իր նախորդները։ Իր բարձր գերմանական կրթութեան և մտաւոր զարգացման հետ նա ունէր ջերմ, հրեղէն տէմպերամենտ, այն աստուածային կայծը, ուր նրան ոգևորում էր միշտ առաջ գնալ, միշտ կռւել և պայքարել յանուն իր գաղափարների սրբութեան. և եթէ այդ գծերին մենք աւելացնենք և նրա բնաւորութեան մի յատկութիւնն ևս, որը հրապարակախօսի գործունէութեան conpitio sine qua non է կազմում, Արծրունու զարմանալի շիտակութիւնը և անկեղծութիւնը, որը նրա մէջ հասնում էր երբեմն ֆանատիզմի աստիճանին, այն ժամանակ հասկանալի կը լինի այն գրաւիչ հմայքը, որ Արծրունին ունեցաւ իր ժամանակակից սերնդի վրա և որը մինչև այսօր դեռ շարունակվում է։

«Նա իշխում էր հայ մտքերի և զգացմունքների վրա, որովհետև նրա մէջ կար հրապարակախօսի բարձր կոչումը, որին նա մնաց հաւատարիմ մինչև իր վերջին շունչը։

«Արծրունին քրքրեց հայ կեանքը և շարժեց նրա մէջ լճացած հայ միտքը, հրապարակ հանելով մի շարք կենսական գաղափարներ և խնդիրներ։

«Նոր խօսքը, նոր միտքը, նոր ծրագիրը միշտ կունենայ իր ջերմ պաշտպանների և հետևողների հետ և կատաղի հակառակորդներ. դա հոգեբանական երևոյթ է, որ անցնում է կարմիր գծով մարդկային կուլտուրայի պատմութեան էջերում։

«Արծրունու գաղափարները յեղաշրջեցին հայի աշխարհահայեացքը և իդէալները։ Հնամոլութիւնը չէր կարող մարսել նոր գաղափարների ներմուծումը կեանքի մէջ, ուր նա արդէն իր բոյն էր դրել։ Դրանից առաջացաւ այն կատաղի պայքարը Արծրունու քարոզած գաղափարների շուրջը, որը բաժանեց հայ ժողովուրդը երկու հակառակ բանակների, մի գաղափարական պայքար, որը իր յաջորդական զարգացման և ընթացքի մէջ ունեցաւ փոթորկալից մոմենտներ։ Նա թողեց ժամանակակից սերնդի գիտակցութեան մէջ խոր հետքեր, և նա էր, որ լարեց հայ մտաւորականութեան մտաւոր բարոյական ոյժերը։

«Այդ պայքարը, տևելով 20 տարի շարունակ, քամեց հայ հրապարակախօսի կենսական ոյժերը։

«Այն փոթորկալից օրերը անցան անդարձ, մարդկային կրքերը հանդարտեցան, և մեծ հրապարակախօսը բռնեց մեր կեանքի պատմութեան մէջ իր արժանաւոր տեղը։

«Նրա գաղափարների մեծագոյն մասը, որոնց պաշտպանութեան համար այնքան սուրեր ջարդվեցին, այժմ մեր կեանքի նուաճումների շրջանը անցաւ։

«Ներկայումս միամիտ մարդու տպաւորութիւն կը թողնէր այն քարոզիչը, որը՝ օրինակ՝ հրապարակ գար հայ կնոջն ստրկու-

Թեան կապանքներից ազատելու գաղափարը պաշտպանելու համար. բայց կար ժամանակ, երբ Գր. Արծրունուն անբարոյականութեան մէջ էին մեղադրում այդ քարոզի համար։ Կամ ծում կը զարմացնէր մեր օրերը մի հրապարակախօս, եթէ նա հանդէս գար պաշտպանելու եկեղեցական կանոնները բարեփոխելու միտքը. բայց Գր. Արծրունուն այդպիսի խնդիրներ յարուցանելու համար աղէի և եկեղեցու թշնամի ու դաւաճան յայտարարեցին։

«Եւ այդպէս՝ պատմութիւնը պարբերաբար կրկնվում է պէս-պէս երևոյթների տակ. կեանքի նոր պատգամներ քարոզողը միայն իր ժամանակի հերոսը կարող է հանդիսանալ և այդպիսի հերոսի մեծութիւնը պիտի չափել միայն իր ժամանակակից սերնդի աշխարհահայեացքի և իդէալների չափով։

«Գր. Արծրունին հայ ժողովրդի մտաւոր կեանքի մէջ հերոսի դեր կատարեց և իբրև իր ժամանակի մտքի հերոս՝ անցաւ պատմութեան էջերը, թողնելով իր ետևից լուսափայլ շաւիղ՝ իբրև փարոս յետագայ սերունդների համար։

«Այս համառօտ նախաբանով ես յայտարարում եմ ներկայ հանդիսաւոր ժողովը բացված և խնդրում եմ հանդիսականներին այս երեկոյթը նուիրել մեծ հրապարակախօս Գր. Արծրունու յիշատակին»։

Իր զգացված ճառից յետոյ, որ խոր ազդեցութիւն գործեց ներկայ եղողների վրա, ատենապետն առաջարկեց յարգել յանկարծ հանգուցեալի յիշատակը։

Բոլորեքեան կանգնում են։

Ապա «Մշակի» խմբագիր Ա. Քալանթար արեց Արծրունու յիշատակին մի բանախօսութիւն, որի մէջ բնորոշեց «Մշակի» հիմնադրի ուրոյն գաղափարական և հասարակական դէմքը։ Այդ բանախօսութիւնը ձեւակերպում էր Արծրունու գործունէութեան խոշոր մոմենտները և ընդգծում նրանց հասարակական կարեւորութիւնը։

Ալ. Քալանթարի բանախօսութեան համառօտութիւնը տպված է այսօրվայ «Մշակում» առաջնորդողի բաժնում։ Բանախօսութիւնը ընդունվեց բուռն ծափահարութիւններով։

Գեղեցիկ ճառ է արտասանում տ. Ս. Դանիէլբէկ։ Տիկինը իրան բնաբան է ընտրում հանգուցեալ Արծրունու 1878 թ. գրած «Մեղաւո՞ր է արդեօք հայ կինը» խորագիրը կրող յօդուածը. «Մեղաւորը տղամարդն է, —ասաց յարգելի տիկինը,—որ չէ առաջնորդում կնոջը։ Արդարև, այսօր, 34 տարիներից յետոյ, փոխվել է հայ կնոջ իրաւական դրութիւնը. նա ձեռք է բերել որոշ մարդկային և անհատական իրաւունքներ։ Հայ կինը այսօր հնարաւորութիւն ունի կրթվել տղամարդու հետ համահաւասար։ Այժմ հայ կնոջից պէտք է պահանջել՝ անկախ տղամարդկանցից՝ ազգասիրութիւն, հանրային գործունէութիւն։ Բայց այդ հնարաւո՞ր է, արդեօք, ներկայումս։ Եթէ կենդանի լինէր Գր. Արծրունին, նա անշուշտ կը խարազանէր, կը մտրակէր ժամանակակից հայ կնոջը։ Այսօր մենք ունենք բազմաթիւ ուսեալ կանայք, բայց քանի՞սն են նրանցից գաղափարական։ Երանի՜ այն ազգին, որ տալիս է պարտաճանաչ մայրեր, իսկ սրանք իրանց հերթին գործունեայ, հայրենասէր զաւակներ։ Հայ կինը, ազատվելով նախկին ստրկական վիճակի կապանքներից, իւրացրեց դիւրութեամբ եւրոպական քաղաքակրթութեան թերի, անգամ բացասական կողմերը և, այդպիսով նա կանգնած է միացել անորոշ կէտի վրա։ Պէտք է հայ կնոջը ազատել այդ կացութիւնից՝ դէպի ազգային-հասարակական արդիւնաւէտ գործունէութիւն կոչելով։ Հայ կինը ապագայում խոշոր դեր ունի կատարելու թէ իբրև մայր և թէ իբրև հասարակութեան անդամ։ Ապա ուրեմն իրականացնենք Արծրունու սրբազան պատգամները, ձգտելով միշտ դէպի վեր, դէպի լոյսը, դէպի գեղեցիկը»...

Ատրպետ ասում է, որ թէ Արծրունուց առաջ, թէ նրա օրերում և թէ նրանից յետոյ մենք ունեցել ենք շատ ուսումնական, բարձր կրթութեան տէր անձինք, սակայն ոչ մէկը չը ստացաւ այն մեծ հռչակը, ժողովրդականութիւնը, որ իրաւամբ վայելում է հանգուցեալ Արծրունին հայերիս մէջ։ Նրա տաղանդի առաջ մինչև օրս էլ խոնարհվում են ամենքը։ Սակայն յիշեալ բոլոր անձինք անկարող եղան առաջ բերել հայ կեանքում այն ուժգին ցնցումը, որ առաջ բերեց Արծրունին։ Ամենից առաջ պատճառը պէտք է որոնել հանգուցեալ հրապարակախօսի անօրինակելի ոգևորութեան մէջ։ Ապա Արծրունին իր ոգևորութիւնից անցնում է համոզմունքի, իսկ յետոյ հաւատի։ Նրա իւրաքանչիւր յօդուածը ներշնչված է այդ յատկութիւններով։ Ահա այդ իսկ հանգամանքից Արծրունու քարոզած մտքերը խոր արմատներ ձգեցին «Մշակի» ընթերցողների սրտերում։ Վերյիշելով այդ ամենը, Ատրպետը չէ կասկածում, որ Արծրունու յաջորդները նոյնպիսի ոգևորութեամբ ու շիտակութեամբ առաջ կը տանեն նրա դրօշակը։

Ա. Նազարէթեան պատմում է մշակական բանակի սկզբնական ծագման և գործունէութեան մասին։ «Հանգուցեալ Գրիգոր Արծրունու հրապարակախօսական գործունէութեան ամենափայլուն էջերից մէկն էլ այն էր, որ 90-ական թւականներին հասարակական ասպարէզ նետվեց մի ստուար բանակ, տոգորված մեծ հրապարակախօսի փայփայած ու քարոզած գաղափարներով, յեղաշրջելու հայկական լճացած կեանքը առաջադիմական ուղիով։ Մշակականների այդ կուռ բանակը առաջին սերունդն էր, սնված ու ոգևորված «Մշակով»։ Այս երևոյթը մինչև իսկ եզակի և անօրինակ կարելի է համարել ոչ թէ միայն մեզ մօտ, այլ և ուրիշ ազգերի մէջ։ Միմիայն Գրիգոր Արծրունուն աջողվեց պատրաստել, դաստիարակել տասնեակ տարիների ընթացքում երիտասարդութեան մի ստուար բանակ։ Այդ բանակը, իր առաջնորդ ունենալով մեծ հրապարակախօսին՝ ուժեղ թափով պայքար մղեց մեր հասարակական գրեթէ բոլոր ասպարէզների վրա՝ կենդանացնելու ազգային կուլտուրական գործօնները, որոնք մինչ այդ՝ մեռելութեան էին մատնված։ Առաջին փորձը՝ Հրատարակչական Ընկերութիւնն էր։ Նա ունէր ընդամէնը 14 անդամ, որոնցից 13-ը վարչական անձինք էին։ Մի տարվայ մէջ Ընկերութեան անդամների թիւը հասաւ հարիւրների։ Ընդհանուր ժողովները տեղի էին ունենում մեծ թատրոնում, լիքը բազմութեամբ և այլն։ Ի՞նչն էր քաշում երիտասարդութեան դէպի Արծրունին, դէպի նրա գրիչն ու խօսքը։ Ինչի՞ մէջն էր կայանում նրա հեղինակութեան և հրապարակախօսութեան հմայքը։ Երիտասարդութիւնը լսում էր նրանից միշտ նոր խօսք, նոր գաղափար, շարժում դէպի առաջ, մահ անշարժութեան, ոգևորութիւն և կենդանութիւն էր ներշնչում նա մեզ ամենիս ոչ միայն իր գրչով, այլ և իր անհատական մեծ արժանիքներով։ Նա մեզ, երիտասարդներիս, այն ժամանակ մեզանից աւելի երիտասարդ էր երևում։ Եւ այդ ամեն բարեմասնութիւնները օժտել էին մի այնպիսի զօրեղ գրչի, մի այնպիսի հրապարակախօսի, որ իր անարատ, անբասիր, վեհ, մաքուր ու շիտակ գործունէութեամբ ոգևորում էր երիտասարդութեան։ Նա անջնջելի հետք թողեց ու օրինակելի դարձաւ գաղափարի մարտնչողների և գրչի ու մտքի զինուորների համար»։

Այնուհետև զգացված և ազդու շեշտերով տիկ. Սպէնդիարեան կարդաց հանգուցեալ Դոցոխեանի մի ոտանաւորը, նուիրված Գ. Արծրունու յիշատակին։

Ց. Սպէնդիարեան յայտնեց, որ այդ գողտրիկ ոտանաւորը նա գտաւ հանգուցեալ բանաստեղծի անտիպ գրուածքների մէջ։ Հանգուցեալը Սպէնդիարեանին յայտնել է, թէ նրա ցանկութիւնն է, որպէսզի իր գրուածքների տպագրութիւնը լինի միայն իր մահվանից յետոյ։

Ռիփէկեան ասում է, որ իւրաքանչիւր Թիւրքահայ խորին յարգանքով ու երախտագիտութեամբ է մօտենում Արծրունու յիշատակին։ Հանգուցեալը իր մէջ մարմնացնում էր տաղանդաւոր հրապարակախօսի մի անմոռանալի մղիչ ոյժի յատկութիւնները։ Թիւրքահայերը չեն ունեցել Արծրունու նման հրապարակախօս։ Ունեցել են, յիրաւի, շարժումներ, հոսանքներ Թիւրքահայաստանում, սակայն այդ ամենը շատ չնչին են համեմատած Արծրունու առաջ բերած մշակական զոռ շարժման դիմաց։ Թիւրքահայը ապշած է մնում Արծրունու կորովի և մտքի հանդէպ։ Իր առաջադիմական գաղափարներով Արծրունին ազդեց Թիւրքահայերի կեանքում գոյութիւն ունեցող երևոյթների, նաև գրականութեան վրա. նա ուղղութիւն տուեց նրանց։ Արծրունու գաղափարների անմիջական տարածողը հէնց ինքը Րաֆֆին է, որ ամբողջապէս կլանված է արծրունեան ուղղութեամբ, նրա հուժկու ոյժից։ Իսկ Թիւրքահայի կեանքը մի ժամանակ կազմակերպվեց Րաֆֆու բովանդակ գրուածքների ազդեցութեան տակ։ Թիւրքահայերը խոնարհվում են Արծրունու առաջ, որովհետև նա առաջինը յարուցեց թիւրքահայի բարոյական-տնտեսական վերածնութեան հարցը։ Նա ցնցեց մեր հոգիները։ Խորին երախտիք անմահ Արծրունու յիշատակին...

Տիկին Մասեհի վրացերէն պատմեց, թէ ինչպէս հանգուցեալ Արծրունին առաջին անգամ իր «Մշակի» ծրագիրը գրեց իր բնակարանում և ինչպէս այնտեղ հանգուցեալ հրապարակախօսը արծարծեց հայ-վրացական համերաշխութեան գաղափարը։ Տիկինը աւելացրեց նաև, որ Արծրունու օրով հայերէն չը գիտէին և ինքը Արծրունին էր ուղղում հայերէն թղթակցութիւնները։

Տիկին Ն. Դօլուխանեանը գեղեցիկ առոգանութեամբ և զգացված շեշտերով կարդաց Արծրունու յօդուածը՝ «Մեղաւո՞ր է արդեօք հայ կինը», և Արծրունու մի կոչը ուղղված հայ կանանց։

Հայր Բենիկը իրան յատուկ պերճախօսութեամբ խօսելով ֆիզիկական, մտաւոր և բարոյական ոյժերի նշանակութեան ու ազդեցութեան մասին, շեշտեց, որ Արծրունին մտաւոր-բարոյական մի մարտնչող ու զօրաւոր ոյժ էր, որ եկաւ և գնաց։ Նրա նետած քարից հայ կեանքի ճահիճը շարժվեց։ Եւ ահա սկսվեց պահպանողական և առաջադիմական սաստիկ պայքարը։ Ժամանակի ընթացքում հինը տեղի է տալիս նորին։ Կար ժամանակ, ճգնաւորական կեանքը առաջադիմական է նկատվել բարքերի վրա ազդելու մտքով, բայց այսօր նա դատապարտելի է։ Արծրունին նօվատոր հանդիսացաւ այս բառի լաւագոյն մտքով։ Սակայն նրա ժամանակ հայ տարրը, սնված լինելով աւելի պահպանողական ոգով, հանդէս եկաւ և հալածանք սկսեց արծրունեան նորոգչական վարդապետութեան դէմ։ Այժմ միայն երկրպագում ենք նրա յիշատակին։ Արծրունու բարոյական ու մտաւոր պատուանդանը ձեռք բերեց նրա համար սուրբ փշեայ պսակ։ Եւ ներկայումս էլ ուժեղ գործում է նրա բանակը. յաւերժ յիշատակ Արծրունուն»։

Յովհ. Տէր-Գրիգորեան, իբրև ժամանակակից Արծրունուն, կարդաց իր մի գրուածքը նրա կեանքից։

Ս. Թառայեան նկատում է, որ 20-ամեակներ կազմելով մենք չը պէտք է բաւականանք Արծրունու գրական առաւելութիւնները գրուատելով, այլ պէտք է ընդգծենք նրա թողած պակասաւոր կողմերը. մենք պէտք է աշխատենք լրացնել նրա թողած բացը։ Թառայեանի կարծիքով՝ ներկայումս էլ կան Արծրունու նման գործողներ։ Իր ժամանակ Արծրունին էլ ունէր շատ հակառակորդներ։ Ապագայում ես կը գնահատվեն այսօրվայ գործիչները։ «Ճիշդ է,—ասում է Թառայեան,—Արծրունին շատ մեծ զարկ տուեց հայի մտաւոր զարգացմանը, բայց նա միանգամայն աչքաթող արեց բարոյագիտական կողմը։ Բարոյականի մասին նա ունէր սուտ պատանեկական հասկացողութիւն»։ Ապա օրինակներով իր տեսակէտը պաշտպանելով այդ կարծիքը, Թառայեան աւարտում է իր ճառը, յայտնելով թէ մենք այսօր պէտք է տեսնենք, թէ ի՞նչ է պակասում մեզ՝ անցեալը մի կողմը թողած և թէ ո՞ր կողմը պէտք է ուղղենք մեր ապագան։

Ց. Սօլովեան՝ իբրև մատերիալիստական ուղղութեանը հետևող՝ Արծրունու խոշոր արժանիքը ձեւակերպում է նրանով, որ նա մի ուժեղ կամուրջ ներկայացաւ հայ փտած ու նեխված կեանքի և եւրոպական առաջադէմ կեանքի միջև։ Այդ գործը յիրաւի շատ ծանր էր։ Այսօր, ի հարկէ, երևացել են նոր հոսանքներ. «Արծրունուց մենք սովորեցինք—ասում է Սօլովեան—թէ ինչպէս պէտք է կարելի մղել նոր կեանքի համար։ Արծրունին բացի այդ յատկութիւնից իդէալիստ էր. նա ապագայ գաղափարների երկրպագու էր»։

Ատենապետը յայտարարում է ընդմիջում՝ համերգային բաժնի համար, որի մէջ հանդէս եկան տիկ. Նաւասարդեան, երգիչ Բրօջի և Լօրդկիպանիձէ։ Դաշնակցում էր օր. Արուսեակ Բաբալեան։

(Կը շարունակվի)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 13 դեկտեմբերի

Նախագահում է իշխ. Վոլկոնսկին։

Շարունակվում է դեկլարացիայի քննութիւնը։

Միլիւկով աւելի քան մի ժամ տեւող ճառի մէջ մատնանշում է, որ դեկլարացիայում պարունակվում են մի շարք հակասութիւններ օրէնսդրական մտադրութիւնների և նրանց իրագործման միջոցների միջև։ Դեկլարացիայի արհեստական լինելը բացատրվում է այն դրութեան արհեստականութեամբ, որի մէջ գտնվում է Ռուսաստանում ժողովրդական ներկայացուցչութիւնը. Դումայի մեծամասնութեան թիկունքին չեն կանգնած ժողովրդական մասսաները, և ուստի ամբողջ կառավարական դեկլարացիան գրված է միայն Դումայի համար, առանց բնաւ հոգալու երկրի մասին։ Դումայի մեծամասնութիւնը գտնվում է երեք ամրոցների ետևում։ Անհրաժեշտ է ամենից առաջ մէջտեղից բարձել այդ երեք ամրոցները. քանի չը փոխվի ընտրական օրէնքը, քանի արմատապէս չը վերափոխվի Պետական Խորհուրդը և քանի, վերջապէս, մինիստրութիւնը պատասխանատու չը լինի պալատի առաջ, մինչ այդ՝ Ռուսաստանը չի դուրս գայ այն նեղ կացութիւնից, որի մէջ նա գտնվում է (ծափահարութիւն ձախից)։ Օպպօզիցիան չի գնայ ընդ առաջ իշխանութեան, քանի չարվեն այդ զիջումները։ Դրանում օպպօզիցիան տեսնում է իր փոքրիկ աջողութիւնը, որովհետև եթէ այդ յայտարարութիւնները արվեցին կեղծաւորութեամբ, յամենայն դէպս դա մի քայլ առաջ է համեմատած նախկին դեկլարացիաների հետ։

Միլիւկովը կանգ է առնում ազգային հարցերի վրա և յայտնում է, որ օրէնքը չէ կարող բարեացակամ լինել կամ ընդհակառակն՝ առանձին ժողովուրդների վերաբերութեամբ, որովհետև օրէնքը պէտք է ուղղակի հաւասար ու արդարացի լինի բոլորի նկատմամբ. Ռուսաստանը սեփական հայրենիք ճանաչելը չը պէտք է այլազգիներից խլել տալ իրանց ազգային անձնաւորութիւնը։ Հռետորը մանրամասն կանգ է առնում այն նեղութիւնների և զրկանքների վրա, որ կրում են Ռուսաստանում հրէաները, ընդգծում է, որ մինիստրների խորհրդի նախագահը ինքն իրան հակասում է Ֆինլանդիայի վերաբերութեամբ։

Այնուհետև Միլիւկովը, կանգ առնելով ռուսական դիպլոմատիայի՝ բալկանեան հարցում ցոյց տուած դերի վրա, ասում է, որ նա հարկադրված պաշտպանելու է մեր պաշտօնական դիպլոմատիային։ Սազոնովը չը կրկնեց Իզվօլսկիի սխալները։ Իզվօլսկիի հիմնական սխալներն էին չեզոքացնել մեր արտաքին քաղաքականութիւնը, որ իր քայլերի մասին իրազեկ չէր անում մեր բարեկամներին և դաշնակիցներին և այդ պատճառով կրիտիքական րոպէներին մնում էր առանց աջակցութեան. իսկ միւս կողմից՝ մեր դիպլոմատիայի աւելորդ բացայայտութիւնը, որ սկզբից չէ ծածկում մեր կարտերը մեր թշնամիների առաջ։ Սազոնովը ամեն ինչ արեց մեր դաշնակիցների և բարեկամների հետ միասին և հարցը դրեց այնպէս, որ ռուսական տեսակէտը պաշտպանութիւն գտաւ Եւրոպայում իր բովանդակ հզօրութեամբ, որպիսին պատկանում է եռապետեան համաձայնութեան։ Դրա հետևանքները պարզ եղան, որովհետև այդ եղանակով ձեռնարկված բոլոր քայլերը ընդունվեցին նաև դիմացի կողմից՝ եռապետեան դաշնակցութիւնից։ Ընդ սմին Սազոնովը չը կապեց իրան որոշ պլանով և չարաւ գրական առաջարկութիւններ, որոնցից, իսկ թէ, յետոյ հարկ լինէր հրաժարվել։ Մատնանշելով որ ռուս հասարակական կարծիքի մի մասը մեղադրեց դիպլոմատիային նրանում, որ նա քիչ բան արեց, Միլիւկովը կարծում է, որ դրա հետ անտես են առնում այն, ինչ որ իսկապէս արված է։ Այն կշտամբանքները, թէ Ռուսաստանը պատերազմը չը խափանեց, հանդիսանում են զուտ պլատոնական, որովհետև այստեղ պէտք եղաւ ընդհարվել այնպիսի դրութեան, որ չէ ենթարկվում խաղաղ ազդեցութեան։ Դաշնակիցները հետամուտ էին իրանց բէյալ շահերին, չը լսեցին այլևս խելամտութեան խորհուրդներին, չը լսեցին Եւրոպայի դասերին։ Իսկ երբ պատերազմը սկսվեց, ապա ուրեմն պէտք էր թողնել բալկանեան պետութիւններին հաշիւ տեսնել թշնամու հետ, ապահովելով նրանց թէ դրսից ոչ մի ճնշում չի գործվի։ Եւ այդ արվեց։ Սերբիան արդէն հնարաւորութիւն ստացաւ գրաւել այն շրջանները, որոնց սպառնում էր գրաւել Աւստրիան։ Ինչ վերաբերում է status quo-ի հարցին, պահել այդ—դա չի նշանակի պաշտպանել Թիւրքական կարգերը. դա կը նշանակէ պաշտպանել այն նորամուծութիւնները, որպիսիները պէտք է լինէին Թիւրքական շրջաններում, չը թողնելով այնտեղ Աւստրիային և իրականացնելով հին լօզունգը՝ Բալկանները բալկանցիների համար։ Այժմ ամենադժուար ճգնաժամերն անցել են առանց կողմնակի միջամտութեան, և մանաւանդ աւստրո-սերբիական միջնադէպը դիմում է խաղաղ լուծման, ըստ որում Սերբիան ստանում է թէև ոչ այն ամենը, ինչ որ նա կամենում էր, բայց ստանում է շատ բան։ Սահմ.-ռամկավարները պատերազմ չեն կամենում։ Չը խառնելով արտաքին քաղաքականութեան հարցերը ներքին քաղաքականութեան հարցերի հետ, սահմ.-ռամկավարները չեն մոռանում ռուս գիւղացիութեան մասին, որին չէ կարելի ապահովագրել ոչ-անմիջական ռուսական շահերի համար։ «Մենք չենք կամենում պատերազմ, բայց չենք էլ վախենում նրանից» լօզունգը, ի հարկէ, բնականորէն հասկանալի է ամեն մի ինքն իրան յարգող պետութեան համար, սակայն նրա յաճախակի կրկնողութիւնը այնքան անվտանգ չէ, որովհետև ոչ միայն Աւստրիայում կայ վիննորական կուսակցութիւն, իսկ վինըորական կուսակցութեան համար այդ տեսակ խօսքերը կարող են հնչել իբրև խրախուսանք և կարող են ուժեղացնել անպատասխանատու ազդեցութիւնը մեր պաշտօնական դիպլոմատիայի վրա։ Հռետորը ամբողջովին միանում է մեր պաշտօնական դիպլոմատիայի բռնած դիրքին, գտնելով որ դա ապահովում է խաղաղութիւնը, և մեծ գոհունակութեամբ կանգ է առնում Պուանկարէի յայտարարութիւնների վրա, որ ամեն յարմար դէպքում իր ճառերով բազմակողմանի լուսաբանում է Ֆրանսիայի և Եւրոպայի առաջ բոլոր հեռուղական էտապները։

Հռետորը ցանկանում է, որպէսզի կառավարութիւնը Դումայի առաջ յայտնէ որոշակի, թէ ինչպէս է նա հասկանում մեր շահերը Արևելքում. Միլիւկովը մասնաւորապէս կանգ է առնում Թիւրքահայաստանի դրութեան վրա, ուր Ռուսաստանը ունի կարևոր տնտեսական ու ռազմագիտական շահեր, մատնանշում է տեղական քրիստոնեայ ազգաբնակութեան թշուառ դրութեան վրա, որ ենթակայ է Թիւրքերի ջարդերին, կարծում է, որ ներկայ րոպէն հանդիսանում է չափազանց բարենպաստ՝ այդ հարցը կանոնաւորելու համար։

Հռետորը յոյս է տածում, թէ այն քայլը, որ արեց կառավարութիւնը ռուս ժողովրդական ներկայացուցչութեանը ռուսական դիպլոմատիայի խնդիրների ու աջողութիւնների հետ ծանօթացնելու մտքով, չի լինի վերջինը և որ վիճաբանութիւնները վերջանալուց առաջ կառավարութիւնը Դումայի ամբիօնից կասէ, թէ ինչպէս մեծ են Ռուսաստանի և ռուսական դիպլոմատիայի ծառայութիւնները սլաւոնների առաջ (ծափեր ձախից)։

(Կը շարունակվի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Կովկասի փոխարքան և նրա օգնական սենատոր Վատացին Բագուի նաւթարդիւնաբերողների համագումարի և Բագուի դումայի շնորհակալական հեռագիրներին Թիֆլիսի պոլիտեխնիկումի հարցի դրական լուծմանը նպաստելու առիթով պատասխանեցին իրանց հերթին շնորհակալական հեռագիրներով։

✦ Պետերբուրգում գտնվող կովկ. ուսումն. շրջանի հոգաբարձու Ռուդոլֆի ասելով կովկասեան պոլիտեխնիկումի ծրագիրը մշակվել է։

✦ Երեկ, դեկտեմբերի 14-ին, քաղաքային գիշերային ապաստարանների յանձնաժողովի նիստում սանիտարա-բժշկական տեսուչ Կ. Ստեփանեանը զեկուցեց, որ ինքը անհրաժեշտ է գտնում գիշերային ապաստարանները թէ նրա յաճախորդների և թէ առ հասարակ քաղաքի ազգաբնակութեան համար առողջապահական տեսակէտից անվնաս դարձնելու համար, բացի ընդհանուր սանիտարական պայմանները կատարելուց, ուշադրութիւն դարձնել նաև յաճախորդների շորերը ախտահանելու և կատարել այդ եթէ ոչ ամեն օր, գոնէ շաբաթը 4—5 անգամ, որի համար առաջարկում է ձեռք բերել յատուկ այդ նպատակի համար գոյութիւն ունեցող մեքենաներից մէկը, որի արժէքն է 1400 ր.։ Յանձնաժողովը միանգամայն համաձայն լինելով բժ. Ստեփանեանի առաջարկութեան հետ, որոշեց դիմել քաղ. վարչութեան և խնդրել նրա համաձայնութեան դէպքում մտցնել առաջիկայ 1913 թ. նախահաշուի մէջ պահանջվող գումարը, ներկայացնելով ընդ սմին մանրամասն գրաւոր զեկուցում։ Նոյն նիստում որոշվեց փայտեայ մահճակալները ապաստարաններում փոխարինել երկաթեայով։

✦ Կովկասում ուղղափառ քրիստոնէութիւնը վերականգնող ընկերութիւնը իր հովանաւորութեան տակ առաւ Ասիական Թիւրքիայից եկածներին, որոնք բնակչութիւն են հաստատել Արևմտեան Անդրկովկասում։

✦ Դեկտեմբերի 13-ին Թիֆլիսի քաղաքային դուման ձեռնարկեց նաև քննելու 1913 թ. քաղաքային ելևմտի նախահաշիւը։ Ի միջի այլոց դուման մերժեց քաղ. վարչութեան անդամների համար աւելորդ նշանակված 1000 ր., որ գործադրվելու էր քաղաքում նրանց շրջագայելու վրա։ Բացի դրանից դուման քաղ. վարչութեան դիւանի համար նշանակված 86,950 ր. ծախքը դարձրեց 83,540 ր.։ Յիշեալ գումարից դուման դուրս հանեց դարձեալ այլ 1900 ր., որ վարչութիւնը պահանջում էր արտակարգ դէպքերում աշխատող ծառայողներին վարձատրելու համար։ Դուման վերջում այն սկզբունքը որոշեց ի ղեկավարութիւն վարչութեան, որ ամեն անգամ նոր պաշտօններ բացվելու ժամանակ վարչութիւնը պարտաւոր է այդպիսիները յանձնել քաղ. ինքնավարութեան ստորին արժանաւոր ծառայողներին՝ սրանց խրախուսելու նպատակով, այլ ոչ թէ դրսից հրաւիրէ նոր մարդկանց։

✦ Վաղը Արտիստական Թատրոնում տեղի կունենայ Շիրվանզադէի նոր պիէսի՝ «Չար ոգու» ներկայացումը։ Գները բենեֆիսային են։

✦ «Баку»-ի նախկին խմբագիր Ստարցեվը, որ դատվում է «Гражданинъ»-ից Լէնայի դէպքերի մասին արտատպումներ անելու համար, իբրև վկաներ մատնանշել է մինիստրներ Կոկովցէվին և Մակարովին, սենատոր Մանուխինին և իշխան Մեշչէրսկիին։

✦ Թիֆլիսի պոստա-հեռագրական շրջանի կառավարիչը խնդրում է մեզ յայտնել ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ հասարակութեան յարմարութեան համար դեկտ. 15-ից IV պոստային բաժանմունքում (Վօէննայա փող. № 4) հաստատված է ներքին և միջազգային փոխադրութիւններ պոստով, ըստ որում յիշեալ բաժանմունքում ընդունելութեան ժամերը լինելու են սովորական սահմանված ժամերը, այսինքն ժ. 8—1-ը ցերեկվայ և 4—6-ը երեկոյեան։

✦ Այսօր, առաւօտեան ժամը 11-ին, նշանակված է Կ. Հ. Բ. Ընկ. ընդհանուր ժողովը (Արաս.-Արադսկայա հրապարակ № 7)։ Զբաղմունքի առարկաներն են. 1) ուսուցչական ֆօնդի հրահանգի քննութիւնը և հաստատումը 2) կենտրոնի և ճիւղերի 1914 թ. նախահաշիւների քննութիւնը և հաստատումը և 3) ընթացիկ հարցեր։

✦ Այսօր Արքունական Թատրոնում ցերեկով կը տրվի «Ֆաուստ» օպերան, իսկ երեկոյեան «Գրաֆ Լիւկսէնբուրգը»։

✦ Վաղը, դեկտեմբերի 17-ին, Արքունական թատրոնում կը լինի հեռաջերթական ներկայացում յօգուտ ծերունի թատրոնական գործիչների։ Կը ներկայացվեն ի միջի այլոց «Կաւօրա» կոմիքական օպերայի 2-րդ գործող., «Գոֆմանի հէքիաթները» օպ. 2-րդ գործ. և «Էրնանի» օպ. 3-րդ գործ.։ Պէտք է աջակցել յիշեալ ներկայացման կատարեալ աջողութեանը։

✦ Արշ. Մխիթարեանը խնդրում է մեզ յայտնել, թէ «Մշակի» № 267-ում տպված նրա Բանասիրականի մէջ դուրս ձգված հատուածից Օրմանեան արքեպիսկոպոսի մասին՝ միացել է մի կտոր, որ թիւր հասկացողութիւն կարող է տալ Օրմանեանի վերաբերութեամբ յայտնած հեղինակի կարծիքի մասին, որը ընդհանրապէս անհիմն է։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ Չաթալջայի թիւրք զօրաբանակը ապստամբվել է և պահանջում է յարձակվել թշնամու վրա։

✦ Թիւրքաց մինիստրը սուլթանին յայտնեց, որ պատերազմը շարունակ...

կեց ամպարեն է, որովհետև Թուրքիան ջանում է ամանակներ [illegible] նոր [illegible]:

✦ Ենի ու-իայաթի մինիստրների խորհրդի յայտնեց, որ Ֆերդինանդ [illegible] 20,000 [illegible] (?).

✦ Եաշմենի կամուրջներ [illegible] Բոլգեն:

✦ «Ք. Ստ.»-ի Թղթակիցը [illegible]

✦ Պետերբուրգում [illegible] Ռոգինի:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ես ազատվեցի տառապանքներից 10 տարի տանջվելուց յետոյ:

Երբ ես քիչ Թեթևութիւն զգայի, դարձայ կնոջս և ասացի, որ, եթէ մի շաբաթվայ ընթացքում իմ ցաւերը չը կրկնվեն, ես լրագրներում կը գրեմ, որպէսզի բոլորը տեղեկանան այդ ձրի դեղատոմսի մասին: Այժմ կասկած չունեմ, որ ես առողջացած եմ: Առողջացած եմ այն բոլորից յետոյ, երբ ամբողջ 10 տարվայ ընթացքում թէ գիշերները և թէ ցերեկները հանգիստ չունէի իմ տանջանքներից: Ես հաւատացած եմ, որ այս դեղատոմսը կը բուժէ ամեն մի ցաւ, լինի նա նէվրալգիա, իշիաս, յօդացաւ, լանջացաւ, գլխացաւ և այլն: Ինձ հետ պատահածից վատթար լինել չէ կարող: Դեղատոմսը հետևեալն է. մաէք մօտակայ դեղատունը կամ դեղավաճառանոցը և վերցրէք 60 գրան Կէֆալդոլ-Ստոր տաբլէտկաների մէջ: Երկու տաբլէտկան, որ կընդունէք միանգամից, կը թեթևացնեն ձեր ցաւերը: Այդ միջոցը միանգամայն անվնասակար է, եւ նայած որ ներգործում է արագարար:

(П. 156398) (№ 5)

ՀՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԵՐ) ԴԷՄ
ՆՈՐ-ՄԻՋՈՑ
„SALO—ՊԻՉԻԼԻՆ"

ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է լաւ հաստատուն միջոց: Գործադրելու ձեռնարկը կցվում է արկղիկին: Իւսկականը մետաղեայ արկղիկներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.:

Միաժամանակ յաւ է ներգործում թէ սուր եւ թէ յարատեւ բնոյթ ունեցող դէպքերում եւ կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացք:

ՊԱՀԵՍՏ՝ Петербургъ, Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.

Ուղարկում է վերադիր վճարով: Ճանապարհածախքը պօստային սակագնով:

Գտնվում է Կովկասեան Ընկերութեան Դեղային Ապրանքների վաճառանոցում:

(Կ.) (П. 23620) 52 46

ԹԻՖԼԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

Վաճառվում են

ՄՈՒՐԱՑԵԱՆ. «Գէորգ Մարզպետունի»	1 ր. 20 կ.
» «Հայ բողոքականի ընտանիքը»	40 կ.
ՆԱՐ-ԴՈՍ. «Մահը»	1 ր. 20 կ.
» «Պայքար»	75 կ.
» «Աննա Սարոյեան»	25 կ.
ԽՆՏՕՅԵԱՆ. «Զարագործներ և զոհերը»	40 կ.
ՏԷՐ-ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ. «Պատմուածքներ»	50 կ.
ՌՈՒԲԱԿԻՆ. «Աստղերկրեայ կրակ և կարակ»	50 կ.
ԴԻԿԿԷՆՍ. «Դաւիթ Կօպերֆիլդ» I, II և III	2 ր. 25 կ.
ՇԻՐՎԱՆԶԱԴԷ. «Երկերի ժողովածու, հատոր IV	1 ր. 50 կ.
ՏԷՐԵԱՆ. «Բանաստեղծութիւններ»	1 ր. —
ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ. «Մշակի քառասնամեակ»	50 կ.
«Մշակը» և հայ կինը»	1 ր. —
ՕՐՄԱՆԵԱՆ. «Ազգապատում» III	50 կ.
«Շիրակ» պատի օրացոյց	50 կ.
» Ծոցի »	20 կ.
ՋՄՇԿԵԱՆ. Օրացոյց	20 կ.
Ցոյս «Օրացոյց»	20 կ.

Միևնոյն գրատանը գտնվում են հրապարակում նոր լոյս տեսած գրքեր, թէ հայերէն և թէ օտար լեզուներով:

Դիմել՝ Тифлисъ, Центральной Книжной Торговлѣ. 948. 1—1

ՀՐԱՒԷՐ

Որովհետև հոգևոր իշխանութեան կարգադրութեամբ Հայրապետական օրհնութեան անդրանիկ կոնդակը Վեհափառ Կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց Տեառն և Տեառն Գէորգայ Հինգերորդի այս կիրակի, դեկտ. 16-ին, պէտք է հանդիսաւ կարդանք Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում վասն որոյ յայտնելով այս մասին Մողնու բոլոր ծխական ժողովրդոց՝ արանց և կանանց, ծերոց և տղայոց ներկայ լինել Մողնի եկեղեցին կիրակի և վայելել Հայրապետական օրհնութիւնը և լսել ուշադրութեամբ Նրա խրատները:

Սիմէօն աւ. ք. Զմշկեան

946. 1—1

Ասորական ս. Աստուածածին եկեղեցու [illegible]
ՏԻՐԱՑՈՒ
[illegible] 600 ր. [illegible] Астрахань, Благов. армян. церкови священнику Гавусту Карташянцъ.
(Կ. Ե.) 933. 3—2

„ՆՈՐ ԿԵԱՆՔ" գրախանութում վաճառվում են ամեն տեսակ
✦ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ
✦ ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐ
✦ ԸՆԿԵՐԱՅԻՆՈՒԹԵԱՆ ԳՐՔԵՐ
[illegible] Դիմել՝ Тифлисъ, Книжный магазинъ «Новая Жизнь». Л. Карапетяну.

ՀՐԱՒԷՐ

[illegible] բացած լինելով, հրաւիրվում են նոյն եկեղեցու արական սեռի՝ 21 տարեկանից ի վեր տարիք ունեցող ծխականները, կիրակի, ամսիս 16-ին, ցերեկվայ ժամը 11-ին, նոյն ուսումնարանի դահլիճում հոգաբարձուների ընտրութեանը մասնակցելու. ժողովը երկրորդը լինելով, կը կայանայ՝ անկախ ներկայ եղող ծխականների թւից:

Համազասպ աւ. ք. Տէր Յովհաննիսեանց

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
Նիկ. Աբրահամեանի հետեւեալ դասագրքերը:

I
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵՏՈՒԹԻՒՆ [illegible]

II
Руководство торг. бухгалтерии въ связи съ корреспонд. производствомъ (2 допол. и исправ. изд.) Ц. 2 р. 50 к.

III
Таблица вычисл. процентовъ отъ 1 до 360 дн. отъ 1/4 до 12% и на всѣ капиталы отъ 1 до 10,000 р. (2 изд.) Ц. 85 к.

IV
Журнальныя статьи для опредѣл. дебета и кредита. Ц. 75 к.

V
Общедоступная справочн. книжка для слушателей и слушательницъ бухгалтерск. курсовъ и начинающихъ контор. служащихъ [illegible] Ц. 50 к.

Հասցէներ՝ Бухг. курсы Н. В. Абраамяна, Николаевская 22 [illegible]

(Ա.Հ.Կ.) 939. 20—2

Լոյս է տեսել
«Օգրիս-Յուսաղի» [illegible]
Աւետիք Արարատեանց
ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ծանօթագրութիւններով եւ բնագիր մանրագրութիւններով:
Գինը 20 կոպ.
12 հատը 2 ր., 25-ը՝ 4 ր., 100-ը 15 ր.:
Դիմել՝ ТИФЛИСЪ, БЮРО ПЕЧАТИ. Головинскій пр. 41.

ՊՕՄԱԴԱ
ՄԱՐԻԱ ՆԻԿՕԼՍԿԱՅԱՅԻ

մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար: Իսկական և փորձված միջոց մազերը թափվելու դէմ: Արագ պնդացնում է մազերը, բուսցնում և բուժում գլխի հիւանդ կաշին: Այս պօմադան գեղեցիկ բուսցնում և փայլ է տալիս միրուքին և բեխերին: Վաճառվում է Դեղատնային Ապրանքների Կովկասեան Ընկերութեան խանութում—Թիֆլիսում, Բաքւում և Բաթումում:

(Ե.) 951. 2—1

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԽՈՀԱՐԱՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ Ե. Ն. ՄԻՍՏՐՕՎԱՅԻ
(Գրիբօեդովսկայա, 7, Երաժշտ. Դպր. դիմացը)

ՃԱՇ
սկսած 30 կ.-ից մինչև 60 կոպ.: Պարկանդակ, նախաճաշ, թխուածքներ, տնային կվաս:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ
աշակերտուհիների ընդունելութիւնը ամեն օր: Պարապմունքները թէ տեսական և թէ գործնական: Դասընթացքը 2-ամսեայ—25 ռուբ.: Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից

ԷԿՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐԻՆ ԶԵՂՉ:

(Կ.) 848. 5—5

На Всемірной и другихъ выставкахъ заводы удостоились высшихъ знаковъ.

Акціонерное Общество механическихъ заводовъ

БОРМАНЪ, ШВЕДЕ и Ко

принимаетъ полныя оборудованія: винокуренныхъ, ректификаціонныхъ, пивоваренныхъ, крахмальныхъ, дрожжевыхъ, сушильныхъ для картофеля и барды заводовъ. Паровые котлы всѣхъ системъ, паровыя машины, желѣзныя герметическія бочки, (для спирта, масла, глицерина и бензина) бронзовыя клейменныя мѣры для жидкостей, аппараты для очистки и опрѣсненія воды и вообще всякія работы, входящія въ область желѣзнаго и мѣднаго котельнаго дѣла. По особому соглашенію заводъ командируетъ инженера или монтера. Смѣты и чертежи по первому требованію.

Обращаться: Тифлисъ, Михаилу Васильевичу Татевосянцъ

(Կ.) 789. 10—8

Открыта подписка на 1913 годъ.

Самый дешевый, ежемѣсячный, доступный широкой массѣ читателей, издающійся шестой годъ

НОВЫЙ ЖУРНАЛЪ ДЛЯ ВСѢХЪ 2 руб. 20 к. въ годъ.

Краткій ПЕРЕЧЕНЬ сотрудниковъ беллетр. отд.: Леонидъ Андреевъ, М. Арцыбашевъ, И. Бунинъ, В. Вересаевъ, О. Дымовъ, Б. Зайцевъ, А. Купринъ, С. Кондурушкинъ, О. Миртовъ, В. Муйжель, И. Потапенко, А. Серафимовичъ, гр. А. Толстой, Танъ, Е. Чириковъ, С. Юшкевичъ, и др.; научно-попул. и критич. отд.: проф. Е. Аничковъ, П. Берлинъ, прив.-доц. А. Генкель, проф. С. Венгеровъ, Л. Клейнбортъ, Е. Колтоновская, Н. Лернеръ, А. Луначарскій, Н. Рубакинъ, акад. Д. Овсянико-Куликовскій, проф. И. Озеровъ, проф. В. Сперанскій, проф. Е. Тарле, пр. М. Туганъ-Барановскій, М. Энгельгардтъ, К. Чуковскій и др.

НА 1913 ГОДЪ ПОДПИСЧИКИ ПОЛУЧАТЪ:

12 книгъ журнала, содержащихъ повѣсти, разсказы, стих., статьи по вопросамъ науки, искусства, самообразованія, педагогики, исторіи, рецензіи о новыхъ книгахъ и проч.

6 книгъ безплатн. прилож., по 128 стр. каждая, въ которыхъ будутъ даны произведенія современ. извѣстныхъ иностранныхъ писателей: Уптона Синклера, Бласко Ибаньеса, Каринъ Михаэлисъ, Як. Вассермана и др.

12 картинъ безпл. приложенія въ три краски, на веленевой бумагѣ: снимки съ картинъ извѣстныхъ художниковъ и портреты писателей. Размѣръ каждой картины—форматъ страницы журнала.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: 2 р. 20 к. въ годъ и 1 р. 20 к. въ полгода.

Подробные проспекты со списк. сотрудниковъ безпл. Пробные №№ за двѣ 7-коп. марки. Подписка во всѣхъ книжныхъ магазинахъ и почтов. отдѣл. Имперіи. Всѣ обязательства за 1912 г. выполнены.

АДРЕСЪ ДЛЯ ПЕРЕВОДОВЪ: С.-Петербургъ, Владимірскій пр. 19, „Новый Журналъ для Всѣхъ". Ред.-изд. И. М. Розенфельдъ.

Открыта подписка на 1913 годъ.

На самый дешевый изъ толстыхъ ежемѣс. журн., до 500 стр. убористаго шрифта, при участіи лучш. литературн. силъ. 4-ый годъ изданія.

НОВАЯ ЖИЗНЬ 4 р. 90 к. безъ прилож. 7 р. 20 к. съ 12 кн. прилож.

Краткій ПЕРЕЧЕНЬ сотрудниковъ беллетр. отд.: Леонидъ Андреевъ, М. Арцыбашевъ, Д. Айзманъ И. Бунинъ, В. Вересаевъ, З. Гиппіусъ, С. Городецкій, Д. Мережковскій, О. Дымовъ, Бор. Зайцевъ, А. Купринъ, О. Миртовъ, В. Муйжель, С. Сергѣевъ-Ценскій, Ѳедоръ Сологубъ, гр. А. Н. Толстой, Танъ, Е. Чириковъ, С. Юшкевичъ и др. Обществ.-полит., критич. и научн. отд.: проф. Е. Аничковъ, Ю. Айхенвальдъ, В. Агафоновъ, П. Берлинъ, С. Венгеровъ, Л. Клейнбортъ, Антонъ Крайній, А. Луначарскій, Л. Мартовъ, Н. Рубакинъ, проф. М. Туганъ-Барановскій, К. Чуковскій, М. Энгельгардтъ, П. Юшкевичъ и др.

НА 1913 ГОДЪ ПОДПИСЧИКИ ПОЛУЧАТЪ:

12 книгъ журнала, въ которыхъ будутъ напечатаны романы: А. Крандіевской, И. Потапенко, фантаст. ром. Н. Березина, новѣйшіе романы выдающ. иностран. писат., повѣсти, разсказы, статьи по вопрос. литер., науки, искусства, общ.-полит. и проч.

12 книгъ безпл. прил. полн. собр. соч. популяр. америк. беллетр., въ единств. авторизов. пер. І. А. Маевскаго, съ біогр. и портрет., стоющ. въ отд. продажѣ—16 р. 12 книгъ сост. свыше 3840 стран. текста. **Джека Лондона**

ЦѢНА: на 1 годъ—7 р. 20 к. на полгода—4 р.
(Разср.: 3 р.—при подп., 2 р. 20 к.—1 марта и 2 р.—1 іюля).
Безъ прилож.: на 1 годъ—4 р. 90 к., на полгода—2 р. 70 к. (Разср.: 3 р. при подп. и 1 р. 90 к.—1 іюля).

СОВМѢСТНАЯ ПОДПИСКА

на „Новый Журн. для Всѣхъ" и „Новую Жизнь" (съ прилож.) на 1 годъ—9 р. (Разср. 4 р.—при подп., 3 р.—1 мар. и 2 р. 1 іюл.). На „Нов. Журн. для Всѣхъ" (съ прил.) и „Новую Жизнь" (безъ прил.) на 1 г. 6 р. 60 к. (Разср.: 3 р. при подп., 2 р.—1 мар. и 1 р. 60 к.—1 іюл.). Подробн. просп.—безплатно. Пробные №№ за двѣ 7-ми коп. марки. Всѣ обязательства за 1912 выполнены. Подп. принимается во всѣхъ книжн. магазинахъ и почтов. отдѣл. Имперіи.

АДРЕСЪ ДЛЯ ПЕРЕВОДОВЪ: С.-Петербургъ, Владимірскій, 19. К-ра журн. „Новая Жизнь". Ред.-Изд. И. М. Розенфельдъ.

874. 10—5

Въ Тифлисѣ подписка принимается въ книжн. магазинахъ: Г. И. Галустянца, С. П. Теръ-Исраельянца, А. Б. Хидденеля, гдѣ можно видѣть образ. прилож.—томъ соч. ДЖ. ЛОНДОНА.

Ո՞Վ ՅԱՂԹԵՑ
ԿԱԶԻՄԻ ԿՐԷՄԸ

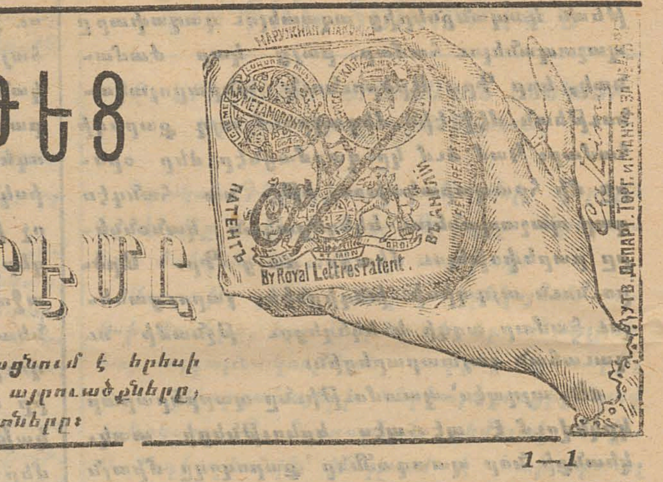

Անպայման արմատականապէս ոչնչացնում է երեսի թծիկները, բշտիկները, մուխները, այրուածքները, խորշոմները և այլ դէֆէկտները:

(Вил. 75507) 1—1

ԷԼԵԿՏՐՕ-ՏԵԽՆԻՔԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏ
Կ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎԻ ու Գ. Յ. ԲԷԳՕՎԻ

ԹԻՖԼԻՍ, Սերգիէվսկայա փող. 4.

սրանով յայտնում է ի տեղեկութիւն իր յարգելի գնորդների, որ, ի նկատի ունենալով որ առաջիկայ 1913 թ. յունվարից ամբողջ գործը անցնում է նոր ֆիրմայի՝

„Եակօվ Սեմեօնօվիչ Բէգօվ" ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ,

ներկայ դեկտեմբ. 10-ից մինչեւ յունվ. 1-ը 1913 թ. նշանակված է

ՄԵԾ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

բոլոր գեղարուեստական արմատուրների, այն է՝ ջահերի, պլաֆոնների, սեղանի լամպաների, բրաւկէտների և այլն, նոյնպէս և էլէկտրական լուսաւորութեան վերաբերեալ բոլոր նիւթեղէնների

20-ից մինչեւ 40 տոկոս զեղչով

Ցարգանօք՝ Կ. ԳՈՒՐԳԷՆՕՎ և Գ. ԲԷԳՕՎ

(Ե.Հ.Կ.) 950. 5—1

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ՄԻՆԻՍՏՐ. ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔՈՅ ԳՏՆՎՈՂ

ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ
Ն. Բ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
(Հոյուրիւն ունի 1895 թ.)

Հեղինակ առեւտրական հաշւապահութեան ձեռնարկի և զանազան մասնագիտական ձեռնարկների: Տալիս է երկու սեռի անձանց մասնագիտական առեւտրական գիտութիւն 4-ամսեայ դասընթացքում, ամենօրեայ պարապմունքներով:

Դասընթացքներում անցնում են.—Առեւտրական և արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերի հաշւապահութիւն, նաւթարդիւնաբերութեան և նաւթագործութեան ճիւղի հետ միասին, զանազան մեթօդներով, կատարեալ իրացումն կրկնակի իտալական սիստեմով և առևտր. թւաբանութիւն, առևտր. նամակագրութիւն, մուրհակային և առևտրական իրաւունքներ, քաղաքատնտեսութիւն, վատ ձեռագրի ուղղումն:

Ոչ պարտադիր առարկաներն են՝ 1) Օտար լեզուներ, 2) Ստենոգրաֆիա (սղագրութիւն) և 3) Ռեմինգտոնի վրա գրել:

Ուսուցիչները բարձր կրթութիւն ստացած մասնագէտներ են, որոնք գործնականապէս և տեսականապէս պատրաստված են ամեն մի առարկայի համար առանձին:

Վկայագրերը տրվում են մինիստրութեան թոյլտուութեամբ:

Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ից: Խնդրագիրների ընդունելութիւնը ամեն օր, առաւօտեան ժամը 9—11-ը, երեկոյեան 5—7-ը: Ծրագիրը և կանոնները տրվում և ուղարկվում են ձրիաբար: Դասընթացքներին կից հաստատված են քիչ պատրաստված անձանց համար առանձին պատրաստողական և լրացուցիչ դասարաններ ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար:

Անձամբ և նամակներով դիմել՝ Тифлисъ, Учредит. Бухг. Курсовъ Н. В. Абраамяну, Николаевская, 22, Телефонъ 7—44.

(Կ. Հ. Ե.) 916. 0 3

Ներսիսեան Հայոց Հոգևոր Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը սրանով յայտարարում է, որ նախկին դպրոցատան մէջ հոգաբարձութեան խորհրդարանում (Ներսիսօվսկայա փողոց), այս տարվայ դեկտեմբեր ամսի 20-ին նշանակված է հրապարակական աճուրդ կապալով տալու 1913 թւի յունվարի 1-ից դպրոցական հետևեալ կալուածները. 1) 20 Նորաշառայց կրպակները վերին յարկով, որ գտնվում է Ռուսկայա և Վանքի մեծ փողոցներում: 2) 21 կրպակները՝ Ռուսկայա փողոցում: 3) Փիրօյեանից կտակած նոր կառուցված երեքյարկանի շինութիւնը իր նկուղներով, Սալդատսկի բազարում, Գրաֆսկայա և Պուշկինսկայա փողոցներում: 4) 36 կրպակները՝ Սալդատսկի բազարում, Կուզնեչնայա, Ռուսկայա և Ներսիսօվսկայա փողոցներում: 5) Փանոսեանից կտակած կալուածքը, Լազարեվսկայա փողոցի անկիւնում և Կախեթինսկայա փողոցում: 6) Օքրօյեանից կտակած երկյարկանի տունը, Դեմիդօվսկայա հրապարակում: 7) Իշխան Արղութեանից կտակած տունը գիւղի հետ միասին, Սերգիեվսկայա փողոցում: 8) Նախկին դպրոցատունը Ներսիսօվսկայա փողոցում: 9) Ցակոբեանից կտակած երկյարկանի տունը, Պուշկինսկայա և Տրոիցկայա փողոցներում և 10) Ցակոբեանից կտակած երկյարկանի տունը, Նորաշէնի փողոցի անկիւնում և Արխիմէր փողոցներում:

Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են ծանօթանալ մանրամասն կազմած պայմանագրի հետ հին դպրոցատան շէնքում, առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 2-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից:

(Ա.Օ.) 930. 6—3

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՂԷՆՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏ
Խմեաներ Ի. Ա. Պօնդօյեվի

Թիֆլիս, Ելիզավետին. փ. № 164, անկիւն Բարիատինսկայա փ.: Տելեֆօն № 10—93.

ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ ԿԱՆ

ՑԵՄԵՆՏ ԵՐԿԱԹԷ ԳԵՐԱՆՆԵՐ

ԵՐԿԱԹ—անկիւն, կաթսայի, բոֆլէնօյ, տանիքի՝ սև և ցինկով պատած: ԱՍՖԱԼՏ սըզրանեան: ԳՈՒԴՐՕՆ, կրակի դիմացող աղիւս և կաւ: Շինութեան և փուլ ԱՂԻՒՍ, ԿՂՄԻՆՏԸ մարսէլեան տասկի և այլ տարկ. Սղբեսի սեփակ. գործարան Թիֆլիսում: Ամեն տեսակ շինարարական նիւթեղէն համար տրված պատուէրները կատարվում են շուտափոյթ:

(Ջ.Ու.Կ.) 617. 50—49

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայէլեան պր. 34/4. Տելեֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն:

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ:

Գործնական գրագրութիւնները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և Պարիզի Pigier դպրոցների ձեւով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում: Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից: Առարկաներն են. ա) պարտադիր. 1) Հաշւապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանոնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն հաշուիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, արագագրութիւն (ամենավատ ձեռքի ուղղումն). բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Սղագրութիւն. 3) Դակտիլօգրաֆիա (ռեմինգտոն և այլ. և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով: Զբաղմունքները կատարվում են և զատ-զատ: Ունկնդիրների թւի շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտարաքաղաքացիների համար: Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է: Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ին: Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը: Ծրագիրը և կանոնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում: Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշւապահներ, օգնակ. ներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից: (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 228 ունկնդիր, որոնցից 42 հոգի իգական սեռից):

Կուրսերի հիմնադիր՝ առևտր. գիտութեան կանդիդատ՝ Տ. ՓԻԼՕՅԵԱՆ

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный